

DE OORLOG, 13 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27907]

[Zondag 13 December 1914]

Inhoudsopgave 13 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27907]	1
DE OORLOG	2
Politiek Weekoverzicht.	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	6
Fransche berichten.	6
In België en Frankrijk.	6
Aan de Yser.	6
Officieele Duitsche berichten.	6
Een bezoek in een Fransche loopgraaf.	7
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	8
Lodz.	8
Officieele Duitsche berichten.	8
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	9
Serviërs en Oostenrijkers.	9
FRANKRIJK.	9
Het proces tegen de Duitsche officieren van gezondheid.	9
De regeering naar Parijs terug.	9
ENGELAND.	9
Engeland en Servië.	9
De rede van Asquith.	9
Engelsche berichten.	9
Een Duitsch officier in een koffer.	9
De gevolgen van den oorlog.	9
RUSLAND.	11
Een treinbotsing.	11
DUITSCHLAND.	11
De dood van den prins van Battenberg.	11
Slachtoffers van den krijg.	11
Een bestrafte professor.	11
Luit.-kolonel von Winterfeldt.	11
ITALIË.	12
Geen wapenstilstand op Kerstmis.	12
ZUID-AFRIKA.	12
Duitsche zendelingen en predikanten gevangen genomen.	12
De opstand in Zuid-Afrika.	12
JAPAN.	12
Generaal Barnardiston in Tokio.	12
Gemengde berichten.	12
Posterijen en Telegrafie.	12
Op het Westelijk oorlogstooneel.	12
In België en Frankrijk.	12
Buitenlandsch prijzenrecht en neutrale scheepvaart.	12
Vluchtoorden en Belgische dorpen in het Zuiden.	15
Nederland en de oorlog.	17
Een vorstelijke gift.	17
Uitvoer aardappelen.	18
Belgische vluchtelingen.	18
Defilé.	18
De vreemdelingen in Maastricht.	18
De aangehouden Duitsche boot.	19
Belgische spoorwegambtenaren.	19
Beetwortelsuiker.	19
Steenkolen.	19
DE PERS.	19
Aanspoelende mijnen.	19
De Belgische geïnterneerden.	21
Krijgsraadzaken.	22
INGEZONDEN STUKKEN.	22
Deserteur.	22
Tinprijzen.	23

Amsterdam en de oorlog.	24
Belgische vluchtelingen.	24
BEURS EN NIJVERHEID.	24
Heropening der Amsterdamsche Beurs.	24
De financieele en economische toestand in Oostenrijk-Hongarije.	24
Buitenlandsche Telegrammen.	25

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit drie bladen.

DE OORLOG

10

Politiek Weekoverzicht: Italië en de oorlog. — De inneming van Lodz. — De gevolgen van den oorlog. — Geen wapenstilstand op Kerstmis.

Politiek Weekoverzicht.

"Hast du von Sternen einige Kunde?
Was sagst du zu der gegenwärtiger Stunde?"
GOETHE: Faust II.

15

Wat zal Italië doen? Zal het van de twee wegen die openstaan, den rechtschen of den linkschen kiezen, zal het zus gaan of zoo?

Een moeilijke vraag, die op dit oogenblik bijna geheel Europa, bijna geheel de wereld bezig houdt. Een vraag, die Heine zou rangschikken onder de moeilijke vragen die zijne moeder hem stelde, na zijn terugkeer in 't ouderhuis:

20

"Sie frug wohl Dies, sie frug wohl Das, Verhängliche Fragen mitunter".

Een vraag bovendien van welke beantwoording zoo ontzettend veel zal afhangen voor de oplossing der vele raadsels, waarvoor Europa staat; een vraag, die allen, welke haar stellen, ook wel zouden willen beantwoorden op hunnewijze.

25

En die toch een vraag blijft. Een vraag waarop niemand het antwoord geven kan, ook na de redevoering van Salandra. Want terwijl de eene helft der wereld daaruit leest, dat Italië den vrede wil handhaven, de neutraliteit zal blijven volgen ziet de andere helft er een verklaring in, dat Italië op het juiste oogenblik in den strijd zal ingrijpen, wijl de neutraliteit niet voldoende is, om de eischen en bedoelingen van Italië tot hun recht te doen komen.

30

Zoo blijft Italië de Sphinxfiguur, de zwijgend afwachtende de raadselachtig-ondoorgegrondelijke die met de Sphinx in Goethe's *Faust* dit gemeen heeft dat men van haar zeggen kan:

"Sitzen vor den Pyramiden
Zu der Völker Hochgericht,
Ueberschwemmung, Krieg und Frieden -
Und verziehen kein Gesicht."

35

Laten wij erkennen, dat de positie van Italië moeilijk is en dat zelden een ministerie zulk een kritieken tijd beleefde als Salandra en zijn ambtsgenooten, sedert het uitbreken van den oorlog.

40

Plotseling, onverwacht als een donderslag bij helderen hemel stond Italië voor de vraag of het den bondgenoot met wien het meer dan dertig jaar was verbonden, zou bijstaan in een strijd die ten slotte voor het Duitsche Rijk een quaestie wordt van erop of eronder. Die vraag kwam op een oogenblik, waarin Italië juist een kolonialen oorlog achter den rug had, en het voor niemand een geheim was, dat het psychologisch, financieel en militair op een strijd, op zulk een strijd, niet was voorbereid. Wat kon Salandra anders doen dan met zijn ambtsgenooten overleggen in hoeverre Italië door de bestaande verdragen gebonden was? En zelfs toen hij met zijn collega's de houding van Italië had vastgesteld, en de formule der welwillende neutraliteit had afgekondigd waren de gevaren die Italië bedreigden nog niet voorbij. Hij moest stand houden tegen den van alle zijden op hem geoefenden druk, tegen de pogingen om op zijn besluit en dat der regeering invloed te oefenen, en steeds sterker werd door velen de wensch uitgesproken, dat Italië zou ingrijpen ten gunste van de Triple Entente, dus tegen de eigen bondgenooten zou optreden. Dit achtte Salandra niet oirbaar, en hij vond daarbij krachtigen steun van zijn minister van buitenlandsche zaken, de markies di San Giuliano. Deze stierf echter in de moeilijke dagen, die achter ons liggen; en Salandra zag geen anderen uitweg open, dan zelf de portefeuille van buitenlandsche zaken te aanvaarden om zijn politiek te kunnen voortzetten.

50

55

60

Want Salandra wilde voor alles geen meenedige zijn; niet-meestrijden met de bondgenooten kon worden verontschuldigd, tegen hen te velde trekken niet.

Sedert is de stemming in het land niet veel gewijzigd. Nog altoos is er een partij,

65 en een sterke partij, die meent, dat zoo Italië ook zijn deel hebben wil, als straks de kaart van Europa zal worden herzien, het zich niet achteraf moet houden, maar duidelijk en onomwonden partij moet kiezen. De overwinning van Duitschland en Oostenrijk zou het wellicht kunnen leiden tot terugwinning van Corsika, Nizza en Savoye, het stamland van de koninklijke familie, zoo het zich aan de zijde van de bondgenooten had geschaard; de aansluiting bij de Triple Entente daarentegen zou, zoo 70 de beide Midden-Europeesche staten het onderspit delven de zoo vurig gewenschte vereeniging van Trentino, Fiume, Triëst wellicht ook van Dalmatië met Italië ten gevolge hebben.

En nu is het opmerkelijk dat de volksstemming in Italië meer voor de terugwinning van de Oostenrijksche provincies is, dan voor de verkrijging van de Italiaansche gebieden, die thans nog onder Fransch bestuur staan; dat de verlossing der 75 Italiaansche broeders, "die onder het juk van Oostenrijk zuchten"- zooals de gebruikelijke uitdrukking is - met meer vreugde zou worden begroet, dan de bevrijding der thans tot Frankrijk behoorende Italianen.

En vandaar het streven van een groote partij om den strijd aan te binden tegen Oostenrijk - den erfvijand - „uit wiens klauwen de Italiaansche gebieden zoo spoedig 80 mogelijk moeten worden bevrijd." Dit is niet te verwonderen. In een schoolboek, dat officieel voor het onderwijs in de geschiedenis is aangewezen, een historisch handboek van Giovanni Soli, wordt toch de uitspraak gevonden:

85 "Door de verovering van Rome werd Italië bijna geheel van de vreemde heerschappij verlost. Bijna geheel - want twee deelen van ons land zijn nog in Oostenrijksche handen: Zuid-Tirol en Istrië met Triest, twee mooie landen met meer dan een millioen Italiaansche bewoners".

Tegen zulk een opvatting, die reeds op de schoolbanken wordt ingegeven, en vandaar verder het geheele leven door wordt onderhouden, is zoo weinig te doen. Zelfs als de staatslieden van Italië officieel daartegen optreden, kunnen zij de indrukken niet 90 wegnemen, die met het gedachtenleven als 't ware zijn saamgegroeid.

Het is moeilijk voor een man als Salandra om tegen dien stroom op te roeien. In de Kamer heeft hij een redevoering gehouden, waarop hij de goedkeuring der 95 vertegenwoordiging, een motie van vertrouwen kreeg. Maar wat hij in die redevoering zeide wordt door elke partij opgevat als een concessie aan haar wenschen. Voorloopig een waakzame neutraliteit, maar tevens vasthouden aan den eisen naar compensaties, zoo andere staten worden vergroot, en tevens zorgdragen dat het evenwicht in de Adriatische Zee niet wordt gewijzigd, doch dat met de gerechtvaardigde wenschen van Italië als Adriatische en Middellandsche-Zee-mogendheid rekening zal worden gehouden. 100 En tevens gewapend blijven, gereed om in te grijpen, voor het geval de positie van Italië als groote mogendheid gevaar loopt te worden aangetast door al te groote uitbreiding van andere staten.

Maar de nadruk werd gelegd op de wenschen en aspiraties van Italië, minder door Salandra, dan door de wijze waarop de Kamer die woorden onderstreepte. Vandaar dat 105 velen thans verwachten - en vreezen - dat de neutraliteit van Italië niet lang meer zal duren, dat de oorlog onvermijdelijk zal worden geacht, om de wenschen en aspiraties van Italië tot hun recht te doen komen.

En dit mag wel de reden zijn, waarom de Duitsche keizer besloten heeft den besten, den gladsten, den meest Italiaansch voelenden en denkenden der Duitsche staatslieden 110 in buitengewone zending naar Italië te sturen, als gezant, met de opdracht voor de neutraliteit van Italië te blijven waken, zoo het niet naast de bondgenooten in den strijd wil gaan.

Wij gelooven niet ver van de waarheid te zijn als wij de zending van Fürst Bernhard von Bülow naar Rome zoo opvatten.

115 En zeker zou moeilijk een betere keus mogelijk zijn geweest.

Want Bülow is in Rome, in geheel Italië bekend, om zijn groote genegenheid en toewijding aan het Italiaansche koninkrijk. Half is hij zelf Italiaan; niet alleen door zijn huwelijk met de prinses van Camporeale, een stiefdochter van den vroegeren Italiaanschen minister Minghetti, maar ook door zijn langdurig en geregeld verblijf 120 in Rome, waar hij de villa Malta bewoont, die eens Goethe gedurende zijn Italiaansche reis herbergde.

Maar Bülow is nog meer. Hij is een charmeur, zooals er weinig gevonden worden. Zijn geheele persoonlijkheid boezemt vertrouwen in. Een aristocratisch uiterlijk, groot, 125 met een breed voorhoofd en een rechte houding, het blozende gelaat met den kortgeknipten witten snor en het sneeuw witte, steeds in het midden gescheiden haar, is Von Bülow een opmerkelijke verschijning, wiens natuurlijke elegantie wordt verhoogd door zijn aangename manieren; wie eens met hem in aanraking is geweest,

130 vergeet nooit de betoovering, die van hem uitgaat. Hij is een man, die menig
diplomatiek succes heeft verkregen door zijn beminnelijkheid en zijn geest.
In menig opzicht verschilt hij van de gewone Duitsche diplomaten, en reeds als
attaché te Rome won hij aller hart. Hij behoort nog tot de school der diplomaten, die
niet met bedriegen en bedreigen hunne successen wisten te verkrijgen, maar door
beminnelijkheid, hoffelijkheid en openhartigheid. Hij handelde steeds naar de
135 uitspraak, die hij eens in den Rijksdag deed:

"Ich glaube, dass zwischen zwei starken und männlichen Völkern Offenheit und Gradheit
die beste Politik sind."

Hij is, wat Lord Morley eens van Disraeli getuigde: een meester in de moeilijke
kunst, menschen te beheerschen. Zelf een welbespraakt man, is hij door geen
140 redeneering van zijn stuk te brengen: De heftigste aanvallen, van Bebel of Erzberger
in den Rijksdag wist hij door een geestig woord, een schertsende repliek, alle kracht
te doen verliezen. Al de jaren dat hij als kanselier de moeilijke taak had, de
politiek van den keizer in den Rijksdag te verdedigen, wist hij, zonder een Arabische
sprookspreker of een frivole causeur te zijn, doch door hoffelijk verkeer met den
145 Rijksdag, conflicten te vermijden, zonder ooit "im Interesse des Staates notwendig
Geachtes" uit den weg te gaan.

Zijn redevoeringen in den Rijksdag waren in den regel meesterstukjes van dialectiek;
hij is slagvaardig en heeft altoos op het juiste oogenblik het juiste beeld bij de
150 hand. Zoodra hij midden in zijn onderwerp is, worden zijn perioden langer en
keuriger; handig vlecht hij er metaforen door; een somtijds zeer ingewikkeld stel
tusschenzinnen komt aanhuppelen, zonder dat Hij den draad verliest. Met groote
gemakkelijkheid springt hij uit den band van een zin, om een opmerking of toeroep te
beantwoorden. En altoos vat hij onmiddellijk den draad weer op. Het was steeds alsof
155 hij zijn redevoering vooruit geschreven en doorwerkt had, zoo gemakkelijk gaat het
improviseeren hem af. Een korte opmerking over de verschillende meeningen:

"Es geht eben wie in der Fabel vom alten Aesop, wo der Gärtner den Himmel um Regen
bittet und der Töpfer am Sonnenschein,"

wekt de algemeene vroolijkheid op. En als de eerste gulle lach door het Huis klonk
160 wist Bülow, dat hij zijn gehoor beet had. Sneller volgden zijn „Witze" en citaten,
zijn scherpe opmerkingen elkaar. Het is alsof hij zich dronken kon drinken aan zijn
eigen woorden, hoe meer hij werd toegejuicht en aangemoedigd.
En wie hem eens gehoord heeft weet, dat hij niet alleen steeds "het oor van het Huis"
had, maar dat hij door zijn welbespraaktheid in staat was een zoo heterogeen
165 samengestelde vergadering als de Duitsche Rijksdag ie, te leiden en mee te slepen,
haar te brengen waar hij wilde.

Dezelfde eigenschappen, die hem in staat stelden den Rijksdag te betooveren, hadden
hem een buitengewone plaats verzekerd in het vertrouwen en de genegenheid van den
170 Keizer. "Mein Bernhard", placht Wilhelm hem te noemen. Niemand kende de psyche van
den keizer beter dan hij, niemand kon meer van hem gedaan krijgen. Men verzekert, dat
hij de toestemming van den keizer tot de meest moeilijke dingen wist te krijgen, door
eerst eenige smakelijke Witze te vertellen, die hij uitstekend wist voor te dragen
en die de keizer gaarne savoueerde.

175 Maar tevens ook door steeds voor den keizer op de bres te staan. Wie herinnert zich
niet de karakterschets die Bulow eens van den keizer ontwierp:

„An ihm ist nichts Kleinliches. Was Sie ihm auch vorwerfen mögen – ein Philister ist
er nicht, und das ist viel wert, sehr viel wert im zwanzigsten Jahrhundert. Selbst
180 diejenigen, die mit dem Gange unserer Politik nicht einverstanden sind, sollten nicht
ungerecht sein für das tatkräftige und redliche Wollen unseres Kaisers, nicht
ungerecht für den grossen Zug in seinem Wesen, nicht ungerecht für seinen freien und
vorurteilslosen Sinn. Man kennt Seine Majestät den Kaiser sehr wenig, wenn man
glaubt, dass für seine Haltung andere Motive massgebend sind als die gewissenhafteste
185 Fürsorge für die Wohlfahrt des Reichs, für die Sicherheit und die Zukunft des Reich."
Maar ook het Duitsche volk wil geen anderen keizer: „Das Deutsche Volk will gar
keinen Schatten-kaiser, das deutsche Volk will einen Kaiser von Fleisch und Blut. Die
Schattenkaiser haben genug Unheil über das alte Reich gebracht".

190 Eens heeft Bülow het vertrouwen van den Keizer verloren, en toen verloor hij ook het
vertrouwen van den Rijksdag. Hij trad af op 14 Juli 1909 – maar de juiste datum van
zijn politieke dood was 17 November 1908. Op dien dag toch ondernam hij den
noodlottigen tocht naar Potsdam, tijdens de keizer-crisis, ontstaan door de
geschiedenis van het interview dat in de „Daily Telegraph" was gepubliceerd. De

195 besprekingen in den Rijksdag maakten het noodig, dat de kanselier zich naar den
keizer begaf, om van Z. M. een grootere reserve te verzoeken, bij de bespreking met
buitenlandsche personen over de Duitsche zaken, over de belangen der natie.
De keizer ontving den kanselier; doch wat er toen is voorgevallen heeft nooit iemand
verhaald. De „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" wist te verzekeren, dat Bülow het
200 vertrouwen van den keizer had behouden; maar de kanselier wist, dat hij van dat
oogenblik in ongenade gevallen was. Zijn aftreden zou nog slechts een quaestie van
tijd wezen.
Een halfjaar later, toen de belastingvoorstellen die hij indiende, in den Rijksdag
belangrijk werden gewijzigd, achtte hij het oogenblik gekomen om zijn ambt neer te
205 leggen, en zijn opvolger die belastingwetten te doen onderteekenen. De
conservatieven, die het "verraad van Bülow jegens den keizer" niet hadden vergeten
noch vergeven, vonden de gelegenheid hem onder de guillotine te brengen te mooi, toen
hij het waagde de inkomsten van de jonkers en hunne erfgenamen aan te tasten door
zijn inkomsten- en successiebelasting. Zij verwierpen de voorstellen van Bülow –
210 gesteund door het Centrum dat hem niet kon vergeven het Duitsche volk tot de stembus
te hebben geroepen "tegen rood en zwart" – en de kanselier moest heengaan.
Hij had het vertrouwen van den keizer verloren, en de meerderheid van den Rijksdag
gaf hem een votum van wantrouwen. Daartegen kon de groote charmeur niet op. Hij viel
als de Indische slangenbezweerder, die door zijn eigen slangen gebeten werd.

215 Vijf jaren zijn voorbijgegaan. En nu zal Bülow opnieuw in dienst treden, in
diplomatieken dienst, op bijzonder verzoek van den keizer, om von Flotow als gezant
te Rome te gaan vervangen. Met de bereidwilligheid en den wensch, zijn vaderland
steeds te dienen als dit hem noodig heeft, is hij gereed naar Rome te gaan, evenals
220 hij voor vele jaren bereid was Rome te verlaten, om naar Berlijn te gaan. Toen zeide
hij: "Ich komme mir vor wie Odysseus. Indem ich von Rom fortgehe verlasse ich, wie
einst der homerische Irrfahrer, friedliche und glückliche Gestade, um mich zu
stürmischer Fahrt auf dem weiten Meere einzuschiffen".
Maar tevens verzekerde hij, vastbesloten te zijn „seine verfluchte Pflicht und
225 Schuldigkeit im Sinne des Kategorischen Imperativs zu tun, auf dem der preussische
Staat aufgebaut ist."
In denzelfden geest hervat hij nu, als 65-jarige, de taak in Rome, in Italië, te gaan
werken voor de Duitsche belangen.
Onder de moeilijke omstandigheden, die thans de wereld beroeren, was geen betere keus
230 denkbaar, Bülow mag de eeuwige stad als zijn tweede vaderland beschouwen. Daar beeft
hij jarenlang als vertegenwoordiger van het Duitsche Rijk gewerkt, daar heeft hij als
staatsman en als mensch met de leidende staatslieden van Italië vriendschap gesloten,
daar heeft hij, als kenner en bewonderaar van de Italiaansche geschiedenis en de
Italiaansche kunst, in het klassieke huis op den Monte Pincio een woning ingericht,
235 die gastvrij voor allen open staat, een woning, die als het symbool gelden kan van de
Duitsch-Italiaansche alliantie.
Maar niemand kan zeggen, of de verwachtingen, die men in Duitschland aan de zending
van von Bülow verbindt, zullen vervuld worden. Zelfs een man als hij kan, met al zijn
bekwaamheden, geen wijziging brengen in een toestand, de onder den invloed van vele
240 factoren, in een langen ontwikkelingstijd is ontstaan. Hij weet te goed, dat hij
rekening moet houden met de plannen en den invloed eener partij, die voor Italië
grote verwachtingen koestert van een ingrijpen ten gunste van de Triple Entente,
tegen Oostenrijk en Duitschland; hij weet, dat de Italiaansche regeering rekening
moet houden met de volksstemming, en dat zij de neutraliteit niet kan handhaven, als
245 die stemming te machtig wordt. Maar hij weet ook, dat de koning en de regeering een
vredelievende staatkunde verkieszen boven een politiek van avontuur, en dat zij willen
pogen de belangen van Italië te dienen zonder ook dit land in den Europeeschen oorlog
te wikkelen.
En het zal de taak zijn van von Bülow, een taak die hem wel mag worden toevertrouwd,
250 die gezindheid, die stemming en die voornemens aan te wakkeren bij de regeering en
bij den Koning.
Daarmede bewijst hij niet alleen een dienst aan Duitschland en aan Italië – maar ook
aan de geheele menschheid. Waarlijk, er is genoeg bloed vergoten, er is genoeg onheil
aangericht, genoeg leed en onherstelbaar verlies veroorzaakt. Het is niet noodig, dat
255 Italië ook nog in dezen rampzaligen strijd wordt betrokken, dat ook alle rampen van
den oorlog worden gebracht over het mooie en toch zoo rampzalige Appenijsche
schiereiland.
Want geldt ook voor Italië niet het eenvoudige, maar verstandige woord van den ouden
Anastasius Grün:

260 "Durch Krieg den Volksschmerz heilen, heisst: Enthaupten den, den Zahnschmerz plagt".

CHR. N.

Op het Westelijk oorlogstoneel.

Fransche berichten.

265 Het Fransche gezantschap te 's-Gravenhage deelt het volgende mede over de
krijgsverrichtingen, onder dagteekening van heden:
De vijand heeft gisteren eenige bedrijvigheid betoond. In de streek van Yperen heeft
hij verscheidene aanvallen tegen onze linies ondernomen; drie dezer aanvallen werden
270 volkomen afgeslagen.
In de streek van Atrecht werden artilleriegevechten geleverd. In den omtrek van
Tracy-le-Val hebben wij een vijandelijke batterij tot zwijgen gebracht. In de streek
van Juvincourt, op 5 kilometers noordelijk van Berry-au-Bac, heeft onze artillerie
met zeer goed gevolg vijf vijandelijke batterijen beschoten.
275 In Argonne hebben wij over een afstand van ongeveer 30 meter verscheidene onzer
loopgraven vooruitgeschoven en twee aanvallen der Duitschers afgeslagen. In de streek
van Varennes was het Deutsche zware geschut erg in de weer, maar zonder succes.
Hetzelfde was het geval op de Maasheuvels.
In het Leprêtre-bosch zijn wij geaccentueerd blijven vooruitgaan. Wij hebben het
wegenkruispunt "Père Hilarion" in bezit genomen en de mitrailleurs op den vijand buit
280 gemaakt.
Ten noorden van Senones, op een twaalftal kilometers noordelijk van St. Die, hebben
wij een vijandelijk blokhuis in de lucht laten vliegen en hebben wij ons stevig
verschanst op een zeer gunstig terrein. Zuidelijk van Senones hebben wij een
vijandelijk aanval ten krachtigste afgeslagen.
285 Ten zuiden van Thann hebben wij het station van Aspach in bezit genomen en hebben wij
ons genesteld langs den spoorweg, in verbinding met de troepen van Belfort.
In den loop dezer verschillende krijgsverrichtingen hebben wij vele gevangenen
gemaakt, den vijand belangrijke verliezen toegebracht, terwijl onze verliezen
onbeduidend zijn.

290

In België en Frankrijk.

LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) (Fransch communiqué.) De Duitschers hebben den westelijken
oever van het Yserkanaal ontruimd. Dit is thans door ons bezet. In de buurt van
Atrecht heeft onze artillerie die van den vijand tot zwijgen gebracht. In het Aisne-
295 gebied werden twee Deutsche batterijen vernield. In andere streken heeft onze
artillerie eenige successen behaald en hebben eenige infanterie-gevechten een voor
ons gunstig verloop gehad. Wij hebben een Duitsch blokhuis in de lucht laten vliegen
en verschillende loopgraven vernield.

300 **Aan de Yser.**

Een onzer berichtgevers seint uit Sluis:
Naar het schijnt is de toestand der legers van de geallieerden aan het westelijk
front in het algemeen beschouwd, gunstig.
Het stukje Belgische bodem dat van het Duitsch bewind vrijgebleven is, wordt met den
305 dag iets grooter. Na verbitterde gevechten zijn de geallieerden er in geslaagd in de
richting van Roesselaere door te breken door het innemen van het veerhuis te Poesele
bij Merckem en van de loopgraven, welke Woldendrecht en Passchendaele beheerschten. De
geruchten dat de Duitschers den terugtocht begonnen zijn, zijn echter ongegrond en
voorbarig. Zeker is het, dat de noodige maatregelen door de Duitschers genomen zijn,
310 opdat eventueel een terugtocht zoo weinig mogelijk moeilijkheden zal ondervinden.
De voorwaartsche beweging der geallieerden in de streek van Dixmuiden geschiedt onder
zeer moeilijke omstandigheden. Immers de overstroming van de Yservallei, welke tot
bescherming gediend heeft tegen de Duitschers, en daarvoor uiterst doeltreffend
gebleken is, bemoeilijkt natuurlijk ook den opmarsch der geallieerden zelf. Bij die
315 moeilijkheid komt nog, dat de Duitschers hunne troepen, zelfs veldartillerie, met een
verbazende snelheid verplaatsen. Zoo verandert af en toe hunne strategische stelling
of ze slagen erin de geallieerden te verschalken en sterker te schijnen dan ze
werkelijk zijn, zoodat de aanvallende bewegingen der geallieerden, onder de beste
omstandigheden begonnen, mislukken. Deze gemakkelijke verplaatsing is vooral
320 voordeelig voor hen, wanneer bij mistig of buiig weder de verkenning door
vliegmaschinen moeilijk of onmogelijk is. Dat was o.a. bet geval bij de beschieting
van Lampernisse.

Officieele Deutsche berichten.

325 BERLIJN, 12 Dec. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld: In
Vlaanderen deden gisteren de Franschen een aanval in de richting oostelijk van

Langemark. Zij werden teruggeslagen en verloren ongeveer 200 doden, 340 gevangenen. Onze artillerie beschoot het station Yperen, om de vijandelijke troepenbeweging te beletten.

330 Bij Atrecht maakten wij vorderingen.

In de streek Souain-Perthes deden de Franschen opnieuw aanvallen, zonder succes. In het Argonnenwoud poogden de Franschen na wekenlangen passieven tegenstand eenige aanvallen te doen, die echter overal gemakkelijk werden afgeslagen.

335 De Duitsche troepen namen opnieuw een belangrijk Fransch steunpunt, door mijnen te doen ontspringen. De Franschen leden ernstige verliezen aan gesneuvelden en onder het puin begraven troepen. Bovendien werden 200 man gevangen genomen.

Bij Apremont, ten zuidoosten van St.-Mihiel, werden herhaalde heftige Fransche aanvallen afgeslagen, evenals in de Voegezen, in de streek westelijk van Markirch.

340 **Een bezoek in een Fransche loopgraaf.**

Uit een veldpostbrief in het „Berl. Tagebl.“:

345 Grauw, somber en loodzwaar hingen de wolken boven ons; het was bitter koud. Wij hadden slecht geslapen in ons eng aardhol, want al waren wij langzamerhand gewend geraakt aan het voortdurende schieten der Franschen, zoodat ons dat niet zoo erg meer hinderde, aan de koude konden wij ons moeilijker gewennen. Ik had ergen honger, en niets anders om dien te stillen dan een stuk oud commiesbrood, dat ik met een slok koude koffie naar beneden spoelde en het was nog wel mijn verjaardag.

350 Mijn stemming werd hoe langer hoe somberder, toen ik mij vroegere verjaardagen in het geheugen terugriep. Plotseling echter werd ik uit mijn somber gepeins gewekt door het bevel: „Ordonnans, dagorder naar de naastbij gelegen compagnie brengen.“

Ik begaf mij onmiddellijk op weg om mij van mijn opdracht te kwijten. Deze was echter niet zonder gevaar, daar de weg, dien ik moest volgen, slechts op honderd M. afstand van de Fransche stellingen lag en niet gedekt was. Onderweg hoor ik plotseling uit onze voorgeschoven loopgraaf roepen: "Camarade français, attention". Ik lette er

355 voorloopig niet verder op, want ik moest in de eerste plaats mij zoo snel mogelijk van mijn opdracht kwijten. Nadat ik dat gedaan had, en teruggekeerd was, kreeg ik bevel naar de voorste loopgraaf te gaan. Toen ik daar aankwam, was mijn kameraad, de andere ordonnans, juist bezig de Franschen door geschreeuw te kennen te geven, dat

360 men hun een flesch met een bericht wilde toewerpen. Er werd daarbij gezwaaid met een stok, waaraan een witte zakdoek bevestigd was en ik bemerkte daarop, dat zich aan de overzijde iets bewoog. De Franschen schenen echter bevreesd voor een overval. Toen nam ik een kort besluit, sprong over de borstwering en riep de Franschen nogmaals toe, dat ik een bericht voor hen had. Onze commandant had n.l. bepaald, dat onze

365 laatste overwinningsberichten aan de Franschen zouden worden medegedeeld, daar wij moesten veronderstellen, dat hun veel verzwegen werd. Ik nam dus de flesch en trachtte die naar den overkant te slingeren, ze viel echter in het midden tusschen de

beide loopgraven. Ik kroop daarop door onze draadversperring en riep op Fransch „niet schieten!". Maar plotseling klonk een „halte la". Ik bleef staan, maar werd van de linkerflank

370 beschoten. Ik knielde neder en riep, dat dit niet eerlijk was. Een Fransch officier riep mij daarop uit de verte toe, dat er niet meer op mij geschoten zou worden dat ik maar een oogenblik zou wachten. Toen verscheen het hoofd van een Fransch soldaat boven de borstwering en de Franschman klauterde naar boven. Hij scheen eenigszins

375 beangst te zijn, ik liep echter kalm op hem af nam de flesch op en reikte hem die over. Toen zeide hij op goed Duitsch: "Wat is er voor nieuws?" Ik vertelde hem het een en ander, maar hij scheen niet op zijn gemak en wilde snel weer weg. Ik stak hem nog eenige sigaren toe, die ik bij mij had, wij zeiden elkander goeden dag en ieder ging naar de zijnen terug. Ik meldde mij bij mijn compagnies-commandant en vertelde hem wat gebeurd is en daarna ook aan den staf. Daar vernam ik, dat een aanval zou

380 worden gedaan, maar dat deze nu nog wat uitgesteld zou worden, om elken schijn van oneerlijkheid te vermijden.

Toon ik weder bij mijn troep terugkwam, werd mij gezegd: „De Franschen wenken, zij willen blijkbaar iemand spreken." Ik liep snel met eenige officieren naar de voorste loopgraaf en zag dat er werkelijk gewenkt werd. Dus kroop ik weder door de

385 draadversperring en naderde de vijandelijke stelling. Ik wilde echter niet te nabij komen, maar de Fransche officier riep mij toe, dat ik gerust kon komen, dat mij op zijn eerewoord geen leed zou geschieden. Ik liep dus op de Fransche loopgraaf toe, voelde mij daar echter onaangenaam getroffen, toen ik onmiddellijk door een paar krachtige armen naar binnen werd getrokken. Ik wendde mij onmiddellijk tot den

390 officier, die mij verzekerde, dat ik op zijn eerewoord kon rekenen. Eenige soldaten vonden dit blijkbaar maar half goed, zij durfden echter niets zeggen. En nu ontspan zich een interessant gesprek in het Fransch. De officier bedankte eerst voor ons

nieuws en zeide toen, dat ook hij mij iets wilde geven. En hij stak mij het laatste nummer van de „Matin" toe.

395 De luitenant verklaarde verder het zeer onaangenaam te vinden, dat wij dadelijk schoten, zoodra een Franschman zich maar even liet zien – ten bewijze toonde hij mij zijn doorschoten mantel. Ik antwoordde, dat het ons al niet beter ging dan hun en dat ook wij den neus niet buiten de loopgraven konden steken, of wij werden onder vuur genomen. Ik bracht het gesprek daarna op de gevangenen en weidde uit over het goede 400 leven, dat deze bij de Duitschers hadden, waarop mij verzekerd werd, dat de het bij ons niet beter konden hebben, dan de Duitschers in de Fransche krijgsgevangenschap. Toen ons gesprek zoover gevorderd was, kwam de kapitein. Ik had tevoren reeds overlegd wat ik hem zou zeggen en verklaarde dus, dat wij volstrekt geen oorlog met Frankrijk hadden gewild en dat Engeland, dat al sinds jaren erop uit was geweest ons 405 te gronde te richten, onze eigenlijke vijand was en dat de Franschen lang begrepen moesten hebben wat voor vrienden zij aan de Engelschen hadden. Toen gaf de kapitein het gesprek een andere wending door de vraag of de Duitschers werkelijk dachten ten slotte de overwinning te behalen. Deze vraag bracht mij eenigszins in de war, daar ik gaarne een diplomatiek antwoord wilde geven om de Franschen niet te ontstemmen. Ik 410 zeide daarom maar, dat het onmogelijk was nu reeds den afloop van den oorlog te voorspellen, maar dat de toestand mij niet ongunstig leek.

De kapitein kwam toen plotseling op de gedachte, dat het eigenlijk niet te pas kwam, dat ik in de Fransche loopgraaf was, dat ik nu de stelling kon opnemen. Dat ik ze reeds van vroegere patrouilletechten kende, zeide ik hem maar niet. Toen zag hij 415 plotseling het lint van het IJzeren Kruis op mijn borst en maakte mij compliment, dat ik beantwoordde met eenige vriendelijke woorden over het Legioen van Eer, dat hij droeg.

Nu achtte ik echter den tijd gekomen om heen te gaan. Ik ging in de positie staan en vroeg den kapitein of hij mij nog iets te zeggen had. Ik groette daarop en ging heen. 420 Bij mijn terugkomst in de loopgraaf werd ik met gejuich ontvangen, want mijn kameraden hadden zich reeds ongerust gemaakt over mijn lang uitblijven."

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

Lodz.

425 BERLIJN, 12 Dee. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier bericht: De ontruiming van Lodz door de Russen geschiedde 's nachts in stilte, dus zonder strijd en bleef eenigen tijd onopgemerkt. Zij was echter het resultaat van de voorafgaande driedaagsche gevechten, waarin aan de Russen zware verliezen waren toegebracht, vooral door ons zwaar geschut. De verlaten loopgraven waren letterlijk met dooden 430 gevuld.

Nooit tevoren, zelfs niet bij Tannenburg, zijn onze troepen over zooveel lijken van Russen heengetrokken als bij de gevechten om Lodz en Lowitsj, in het algemeen tusschen Pabianice en de Weichsel.

Ofschoon wij de aanvallers waren, leden wij veel minder verliezen dan de Russen. Wij 435 hebben betrekkelijk weinig gesneuvelden te betreuren. Bij de bekende doorbraak van de Russische linie van het 25ste reservecorps verloor dit slechts bijv. 120 man, de omstandigheden in aanmerking genomen zeker een zeer gering aantal. Van den vijand daarentegen werden alleen op de hoogte ter zuiden van Lutomirsk (ten westen van Lodz) door ons niet minder dan 887 doode Russen gevonden en begraven.

440 Ook de totale verliezen van de Russen kunnen wij, evenals in vroegere veldslagen, vrij nauwkeurig nagaan; zij bedragen tot dusverre in Polen, de 80,000 gevangenen, die wij maakten en die intusschen per spoor naar Duitschland zijn gezonden, medegerekend, minstens 150,000 man.

445 BERLIJN, 12 Dec. (W. B.) (Bericht uit het groote hoofdkwartier). Bij de jongste gevechten om het bezit van Lodz heeft deze stad zeer weinig geleden. In eenige voorsteden en fabrieken buiten de stad is eenige schade aangericht, de binnenstad echter is bijna totaal gespaard gebleven. Het „Grand Hotel", waar het op het oogenblik zeer druk is, werd niet beschadigd en de 450 elektrische tram loopt weer geregeld als in vreedstijd.

Officieele Deutsche berichten.

BERLIJN, 12 Dec. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld. Aan de Oost-Pruisische grens wierp onze cavalerie de Russische cavalerie terug; 350 455 Russen werden gevangen genomen. Ten zuiden van den Weichsel en in Noord-Polen werden onze operaties voortgezet. In Zuid-Polen werden Russische aanvallen door de Oostenrijksch-Hongaarsche en Deutsche troepen afgeslagen.

460 **Op het Zuidelijk oorlogstoneel.**

Serviërs en Oostenrijkers.

Aan eene mededeeling van het Engelsche Gezantschap te 's-Gravenhage wordt het volgende ontleend: De overwinning der Serviërs op de Oostenrijkers is thans volkomen. De weerstandsvermogen van den vijand is gebroken. Op 6 December namen de Serviërs 21 officieren en 8853 man gevangen en maakten zij negen machinegeweren, zes houwitseren en een groote hoeveelheid ammunitiewagens buit.

FRANKRIJK.

Het proces tegen de Duitsche officieren van gezondheid.

470 Het vonnis tegen de negen Duitsche officieren van gezondheid gewezen door een Franschen krijgsraad, die hen wegens "plundering" in Lizy-sur-Ourcq tot gevangenisstraffen van zes maanden tot twee jaar veroordeelde, is door het Hof van appel vernietigd wegens een fout in den vorm en de zaak is opnieuw naar den krijgsraad verwezen, voor een nieuwe behandeling.

475 Dit is wellicht een middel om het vonnis, dat zooveel opschudding verwekte en ook in Frankrijk veel tegenzin wekte, te vernietigen en de beklagden alsnog vrij te spreken.

Of dit het geval is zal de nieuwe behandeling voor den krijgsraad leeren.

480 **De regeering naar Parijs terug.**

PARIJS, 12 Dec. (Reuter.) President Poincaré en de ministers zijn, overeenkomstig de eenigen tijd geleden gemaakte schikkingen, Woensdag j.l. naar Parijs teruggekeerd.

ENGELAND.

485 **Engeland en Servië.**

LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) In antwoord op den gelukwensch van de Servische regeering met de overwinning bij de Falkland-eilanden, seinde minister Grey aan den Engelschen gezant te Nisj: "Wil aan de Servische regeering de hartelijke dankbetuiging van de Britsche overbrengen voor den ontvangen gelukwensch en haar zeggen, dat wij van bewondering vervuld zijn voor de schitterende overwinningen, dezer dagen door de Servische troepen behaald, en die in ruime mate zullen bijdragen tot het succes van onze gemeenschappelijke zaak."

De rede van Asquith.

495 LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) In een rede te Alderley verklaarde Asquith, dat Engeland met zijn bondgenooten den oorlog tot een zegevierend einde zou brengen. De Koning had hem (Asquith) zijn groote voldoening uitgesproken over den geest en het moreel van officieren en troepen, die hij bezocht had. Allen waren beziel met een geest van krijgslust en een geest van rechtvaardigheid en zij bevonden zich in omstandigheden en vooruitzichten die hun volkomen vertrouwen gaven op succes.

Engelsche berichten.

Aan een communiqué van de Britsche legatie wordt met weglating van bekende bijzonderheden ontleend dat telegrammen van gelukwensching zijn verzonden aan

505 admiraal Sturdee, wegens het in den grond boren van de 4 Duitsche kruisers bij de Falkland-eilanden, door den Engelschen Koning, de admiraliteit, President Poincaré en Sir John French. Met dezen zeeslag verdwijnt de Duitsche scheepsmacht uit de zeeën van de wereld, behalve de z.g. bocht van Helgoland en het westelijk gedeelte van de Oostzee. In het zuiden van den Atlantischen Oceaan zijn behalve de „Karlsruhe" twee gewapende koopvaardijschepen overgebleven.

510 In Zuid-Afrika legden 1200 opstandelingen de wapens neder en werden de leiders in verzekerde bewaring gebracht; slechts één leider der opstandelingen blijft thans in den Vrijstaat over.

515 **Een Duitsch officier in een koffer.**

LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) De bladen berichten, dat een tolbeambte te Gravesend hedenochtend bemerkte, dat een buitengewoon groote koffer geladen werd op een Nederlandsch stoomschip, dat naar Rotterdam zou vertrekken. Hij kreeg argwaan en liet het koffer openen. Daarin bleek een Duitsch officier verscholen te zijn. Deze werd onmiddellijk gevangen genomen. Men acht deze zaak van belang, omdat er uit blijkt, dat er een complot bestaat om den vijand inlichtingen te doen toekomen.

De gevolgen van den oorlog.

(Van onzen eigen berichtgever.)

Naspeuringen van Paul Theelen: 13 december 1914

525 LONDEN, 8 December.
Wanneer men de cijfers ziet door het Ministerie van Handel heden openbaar gemaakt, betreffende de in- en uitvoeren van Groot-Britannië gedurende de maand November van dit jaar, dan blijkt daaruit natuurlijk dat er aanzienlijke vermindering is waar te nemen, vergeleken met de cijfers derzelfde maand van het vorig jaar. De invoeren over 530 de afgelopen maand bedroegen in ronde cijfers een waarde van 56 miljoen pond, zijnde ongeveer 13 miljoen of 18.2% minder dan in November 1913; de uitvoeren bedroegen bijna 25 miljoen pond of 20 miljoen minder, d.i. ongeveer 45% beneden het November-cijfer van 1913. En terwijl in de eerste elf maanden van dit jaar de 535 invoeren gingen over een cijfer van 630 miljoen pond, waren die in hetzelfde tijdsverloop van 1913 rond 68 miljoen hoger, terwijl de uitvoeren in de verlopen elf maanden van 1914 verminderden met 78 miljoen pond en bedragen hebben een waarde van 404 miljoen pond, - de doorvoer-cijfers toonen uit den aard der zaak ook belangrijke vermindering aan.

Toch zijn de cijfers, den oorlogstoestand in aanmerking genomen, nog lang niet 540 ongunstig te noemen, zelfs waren de invoeren nog 4½ miljoen pond hoger in bedrag dan in October, wat geweten moet worden aan de vermeerderde invoeren van voedingsmiddelen. Vergeleken met de maand November 1913 blijkt dat de invoer-waarde van eet- en drinkwaren en tabak steeg met 6 miljoen pond; suiker was ongeveer vijf miljoen pond hoger met een vermeerdering van ongeveer 2½ miljoen quarters; granen 545 en meel stegen met £1,246,000 en vleesch met £1,215,000. Daarentegen verminderde de invoer-waarde van ruwe katoen met £8,919,000, die van wol met £774,000 en die van andere ruwe grondstoffen voor de textiel-nijverheid met £972,000, doch merkwaardig was de vermeerdering in den invoer van petroleum, welke niet minder was dan rond 19 miljoen gallons meer.

Merkwaardig zijn wel de invoer-cijfers van suiker. Zooals men weet had de Engelsche 550 regeering den invoer van suiker verboden, vreezende dat die aanvoer grootendeels zou komen uit Duitschland en Oostenrijk, van waar men den invoer wilde weren, en zij kocht groote hoeveelheden suiker op van Java en elders. Terwijl in November 1913 van Java heelemaal geen ongeraffineerde suiker werd ingevoerd, bedroeg die invoer in de 555 afgelopen maand van dat eiland 3.233.303 quarters, terwijl van Mauritius meer werden ontvangen 200.000, van Brazilië 100.000, van Peru 14.000, van West-Indië 120.000 quarters.

In November 1913 werd ingevoerd aan cacao voor een waarde van £1,306,777, in de 560 afgelopen maand voor £1,447,412; terwijl de cijfers respectievelijk bedroegen voor versch rundvleesch £1,179,468 en £1,729,190; voor haver £297,900 en £499,155; voor geconserveerd vleesch £260,734 en £734.178; voor geraffineerde suiker £1,241,248 en £2,525,996, voor ruwe suiker £1,002,865 en £4,481,459; de thee-invoer nam toe van een waarde van £1,757,102 tot eene van £1,964,132: ruw en bewerkt hout van £2,219,920 tot 565 £2,692,131; leder van £806,976 tot £1,585,447; petroleum van £1,012,811 tot £1,140,278, maar van alle andere dan voedingsmiddelen en de genoemde artikelen, met nog eenige van ondergeschikt belang, daalde de invoer van £23,034,120 in November 1913 tot £15,231,886 in de vorige maand, zoodat ten slotte de eind-cijfers waren £68,467,075 in November 1913 en £55,987,058 in November 1914.

De cijfers, dor als zij misschien schijnen, zijn nochtans leerzaam, omdat zij zulk 570 een goeden kijk geven op de gevolgen, die een oorlog als deze op den wereld-handel van Engeland heeft, en niet minder merkwaardig is hetgeen het verslag vermeldt van den invloed, dien de Europeesche verhoudingen van het oogenblik hebben voor verschillende landen, die met Engeland zaken doen. Ook al is er tusschen ons 575 vaderland en Engeland nog steeds een levendige handel in verschillende artikelen, toch daalden ook voor Nederland de cijfers van men uitvoer, want ons land voerde hier in November voor een mindere waarde van £135,174 in, terwijl Engeland naar ons land tot een bedrag van £225,651 minder uitvoerde.

Beteekenisvoller zijn natuurlijk de cijfers ten opzichte van Duitschland, Oostenrijk en België, Met eerstgenoemde landen staat de handel geheel stil, terwijl in November 580 1913 Duitschland hier invoerde tot een waarde van £2,521.072 en Oostenrijk tot eene van £279,467 en Engeland naar Duitschland uitvoerde tot een waarde van £2,648,022 en naar Oostenrijk tot eene van £76,588 - de artikelen „made in Germany" hebben voorloopig hier afgedaan.

Uit het ongelukkige België kwam hier nagenoeg niets meer - de invoer uit dat land, 585 die in November 1913 ging over een bedrag van £379,259, bereikte in de vorige maand even het tiende gedeelte van dat bedrag, nl. £38,607 en de uitvoer van hier naar België daalde van £453,999 tot ... £4362, en dit droevig lage cijfer is toch nog eigenaardig hoog, in aanmerking nemende dat van het België, zooals wij het vóór Augustus jl. kenden, nog maar een stukske grond uit de handen van den invaller 590 gebleven is.

Ook ten aanzien van Turkije hebben natuurlijk groote veranderingen plaats gehad; in November leverde dat land nog aan Engeland tot een bedrag van £7646, terwijl de invoer in dezelfde maand van 1913 ging over een bedrag van £237,517 en terwijl Engeland daarheen uitvoerde tot een waarde van £433,691 in November 1913, was dit cijfer in de vorige maand tot £5855 gedaald.

De uitvoer uit Engeland had onder den oorlog ook reeds veel te lijden: in 1913 voerde dit land bv. in November uit 6.202.798 ton steenkool, cokes, enz. ter waarde van £4,357,236, de vorige maand 3.427.099 ton ter waarde van £2,271,759; aan ijzer en staal in November 1913 419.556 ton ter waarde van £4,573,700, de vorige maand 237.444 ton ter waarde van £2,536,111; kleedingstukken werden in November 1913 uitgevoerd ter waarde van £1,219,881, de vorige maand voor £708,195.

Ik laat het bij de opsomming - misschien heb ik den lezer al zooveel cijfers gegeven dat ik mij verontschuldigen moet, maar elk dier cijfers, hoe dor vervelend zij ook schijnen, heeft thans iets te zeggen. Als men ze leest en vergelijkt met die van een jaar te voren, dan verbaast men zich nog meer dat beschaafde volken, die tegen elkaar zulk een vreedzamen strijd voerden op handels-gebied, een strijd, die welvaart verspreidde voor allen, dat alles roekeloos vernietigen, om elkander bij duizendtallen op de wreedaardigste wijze te doden en te verminken en straks na afloop tesetaaa voor een hopelooze ruïne.

RUSLAND.

Een treinbotsing.

Aan de "Berl. Lokal Ans." wordt via Genève omtrent de botsing en ontploffing der beide Russische treinen met ammunitie bericht, dat het ongeluk is toe te schrijven aan een aanslag van nihilisten. Twee-en-zeventig wagens met pyrosiline zijn in de lucht gevlogen. Verschillende personen zijn in verband met dezen aanslag gevangen genomen.

DUITSCHLAND.

De dood van den prins van Battenberg.

BERLIJN, 12 Dec. (W. B.) Officieel. Het in Duitsche bladen uit de Spaansche pers overgenomen bericht, dat de Keizer naar aanleiding van den heldendood van prins Leopold van Battenberg een telegram van deelneming zond aan de koningin van Spanje, zuster van den prins, wordt bevestigd. Aan den koning van Engeland werd natuurlijk, in strijd met de bewering in buitenlandsche bladen, door keizer Wilhelm geen telegram gezonden.

Slachtoffers van den krijg.

De juist verschenen December-aflevering van de „Deutsche Juristen-Zeitung" bevat de 3de Verlostlijst deutscher Juristen und Verwaltungsbeamten. Te aamen met hen die op de vorige lijsten vermeld waren is het geheele aantal der tot dusver gesneuvelde juristen en hogere ambtenaren 948. De nu verschenen lijst bevat o. a. den naam van dr. Rudolf Sohm, privaat-docent te Würzburg voor burgerlijk proces en Duitsche rechtsgeschiedenis. Hij was de zoon van den ook in ons land zeer bekenden Leipziger hoogleeraar Rudolf Sohm, die ook reeds een anderen zoon in den oorlog verloor.

Een bestrafte professor.

BERLIJN, 12 Dec. (Eigen bericht.) De Academie van Wetenschappen alhier hield Donderdag in aansluiting aan de officieele zitting een bespreking over de brieven van prof. Lasson. De leden veroordeelden eenparig op de scherpste wijze de uitlatingen van Lasson. Zij zouden het ten zeerste betreuren, indien de intellectueele kringen in Nederland van oordeel waren, dat de uitingen van Lasson ook slechts in de verste verte de meening weergaven, die men in intellectueele kringen in Duitschland omtrent Nederland heeft.

De leden hopen, dat de verklaringen van Lasson in Nederland beschouwd zullen worden als een jammerlijke vergissing.

(Prof. Lasson heeft eenigen tijd geleden in een artikel, aan een Nederlandsch blad toegezonden, zich op zeer onhebbelijke wijze uitgelaten over Nederland en heb Nederlandsche volk, waarvan het eerste eigenlijk slechts een aanhangsel van Duitschland zou zijn, terwijl het tweede als een quantité négligeable moest worden beschouwd. Red. „H.") '

Luit.-kolonel von Winterfeldt.

Luitenant-kolonel Von Winterfeldt, gewezen attaché militaire bij de Duitsche ambassade te Parijs, die in 1913 bij de Fransche legeroefeningen zwaar gewond werd en sinds dien tijd te Grisolles (Zuid-Frankrijk) werd verpleegd, is met zijn gezin, met

een vrijgeleide van de Fransche en Engelsche regeeringen, uit Barcelona te Genua aangekomen.

660 **ITALIË.**

Geen wapenstilstand op Kerstmis.

ROME, 12 Dec. (Reuter.) Het Vatikaan heeft een stuk gepubliceerd, uit hetwelk blijkt welke pogingen door den Paus in het werk zijn gesteld voor een wapenstilstand gedurende de Kerstdagen.

665 Die pogingen zijn echter mislukt door de tegenwerking van zekere mogendheid.

ZUID-AFRIKA.

Duitsche zendelingen en predikanten gevangen genomen.

670 BERLIJN, 12 Dec. (W.8.) De „Rheinische Mission" te Bannen heeft bericht ontvangen, dat haar zendelingen Feige uit Sarepta (Kaapland), Laas uit Lüderitzbucht, en Coerpen, de Duitsche predikant aldaar, met vrouw en twee kinderen door de Engelschen naar het gevangenenkamp te Pietermaritzburg zijn gebracht.

675 Bovendien zijn nog vier Duitsche zendelingen van de „Berliner Mission" Zimmermann, Manzke, Jurkat en Jaschel gevankelijk naar Pretoria gebracht. Daar worden ook de predikanten Wagner van Kaapstad en Victor van Pretoria gevangen gehouden.

De Zuid-Afrikaansche regeering trad aanvankelijk zacht op tegen de zendelingen, maar ging na den Boerenopstand tot strengere maatregelen over.

De opstand in Zuid-Afrika.

680 De Engelsche legatie te 's-Gravenhage bericht:

De gouverneur-generaal van Zuid-Afrika meldt: De opstand is thans feitelijk geëindigd. Enkele kleine groepen opstandelingen zijn nog in het veld. Gisteren gaf Wessels zich te Serfontein over met 1200 man. In het geheel zijn ongeveer 7000 opstandelingen gevangen genomen. De krijgsverrichtingen werden met zeer geringe verliezen voor de Unie-troepen ten einde gebracht.

685

JAPAN.

Generaal Barnardiston in Tokio.

690 TOKIO, 12 Dec. (Reuter.) Generaal Barnardiston, die de Engelsche strijdmacht commandeerde, welke met de Japanners samenwerkte bij de verovering van Tsingtau, is hier aangekomen. Hij werd met uitbundige geestdrift ontvangen.

Gemengde berichten.

Posterijen en Telegrafie.

695 De Perzische lijn Behbahan-Ahvaz-Mohammerah is hersteld.

Laatste Berichten.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

In België en Frankrijk.

700 PARIJS, 12 Dec. (Reuter.) (Communiqué van hedenavond.) Er valt niets te vermelden.

OCHTENBLAD. Tweede Blad.

Buitenlandsch prijzenrecht en neutrale scheepvaart.

705 door DR. C. H. HUBERICH, Counsellor-at-law,
en

MR. A. NICOL-SPEYER, advocaat, Den Haag-Rotterdam-Berlijn-Hamburg.

I.

Duitschland.

710 Den 3den Augustus 1914 verschenen in het officieele Reichsgesetzblatt (Nos 50 en 51) de beide verordeningen, krachtens welke het zoogenaamde "Prijzenrecht" voor het Duitsche Rijk geregeld wordt en wel in dier voege, dat de ééne verordening, de z.g. "Prisenordnung", het materieele gedeelte inhoudt, m.a.w. de gevallen waarin en de wijze waarop prijzen genomen kunnen worden, terwijl de andere, de z.g.

715 "Prisengerichtsordnung", eene regeling treft voor de samenstelling en werkwijze der prijzenhoven, waarvoor eventueele reclames ter zake van prijsnemingen behooren te worden gebracht.

720 Beide verordeningen dateeren feitelijk van 30 September 1909 resp. April 1911, data waarop zij door den Keizer zijn uitgegeven, zulks, voor zoover het de Prisenordnung betreft, naar aanleiding van en rechtstreeks in verband met de bekende Declaratie van Londen van dat jaar (vgl. art. 71 der Declaratie), bij welke Declaratie de internationale beginselen zijn vastgelegd volgens welke de regeling van het

prijzenrecht door de verschillende staten zou worden getroffen.

725 In hoeverre deze beginselen bij de vaststelling der nationale regelingen geëerbiedigd
zijn, moge voorloopig buiten beschouwing blijven; vast staat echter, dat ook volgens
huidig internationaal-rechterlijke opvattingen het alleen deze beide verordeningen
zijn welke het Deutsche prijzenrecht regelen en alleen in geval bedoelde
verordeningen zouden blijken leemten te vertoonen, kunnen de autoritaire beginselen
van het internationaal recht van toepassing worden geacht.

730 De eenige en volledige rechtsgrond, waarop het prijzenrecht gebaseerd is, wordt
gevormd door eene machtsbevoegdheid gelijk die in het eerste artikel der
Prisenordnung is neergelegd, t.w. de bevoegdheid van den momenteelen gezagvoerder der
Duitsche oorlogsmarine om gedurende den oorlog in open zee (d.w.z. buiten de neutrale
driemijlen zone vanaf de laagwaterlijn der kust) vijandelijke en neutrale
735 koopvaarders aan te houden, te onderzoeken en schip zoowel als lading eventueel op te
brengen, zelfs, bij uitzondering, te vernietigen. Dat het ondergaan van een dergelijk
lot, dat in beginsel uitteraard alleen de schepen des vijands treffen kan, alleen
onder bepaalde, met name te noemen omstandigheden ook neutralen schepen en ladingen
kan bescho?en zijn, is duidelijk. Voor de neutrale scheepvaart is derhalve een juist
740 onderkennen dier bijzondere omstandigheden van het hoogste belang.

Vóór alles dient te worden opgemerkt dat neutrale koopvaarders onvoorwaardelijk
beschermd zijn tegen elk onderzoek, zoodra zij onder convooi varen van de
oorlogsmarine eener neutrale natie. Het eenige wat den gezagvoerder der
745 oorlogvoerende marine in zulk geval te doen staat wanneer hij namelijk, om welke
reden dan ook vermoeden koestert dat eenig geconvoyeerd schip de aan de neutrale
scheepvaart gestelde voorwaarden niet in acht heeft genomen is dit, dat hij van den
gezagvoerder van het convooi eene verklaring kan vorderen dat deze de
verantwoordelijkheid op zich neemt en, mocht ook deze verklaring door hem gewantrouwd
750 worden, dat hij tegen die verklaring kan protesteeren. Aldus tenminste de algemeene
regeling van het Duitsch prijzenrecht, in overeenstemming met op dat stuk van oudsher
geldende internationaal-rechtelijke beginselen.

Van den anderen kant moeten worden uitgezonderd de gevallen waarin een
oogenschijnlijk neutraal schip niet als zoodanig erkend wordt omdat het, ofschoon
755 varende onder neutrale vlag, inderdaad van te nabij zijne vijandelijke herkomst
verraadt. Zulke gevallen doen zich voor wanneer het schip in kwestie, na het
uitbreken van de vijandelijkheden, of wel binnen zeer korten tijd daarvóór, van een
vijandelijk eigenaar in eigendom is overgegaan op een neutraal. Dat de
eigendomsoverdracht is geschied met de bedoeling om het schip te onttrekken aan de
760 toepassing van het prijzenrecht wordt zonder meer vermoed, wanneer de overdracht
heeft plaats gehad uiterlijk binnen 30 dagen vóór het uitbreken der vijandelijkheden,
tenzij uit andere omstandigheden ten duidelijkste mocht blijken dat de overdracht met
het al dan niet uitbreken van den oorlog niets uitstaande heeft gehad, zooals b.v. in
geval van eigendomsoverdracht uit krachte van eene reeds vroeger plaats gehad
765 hebbende transactie of als gevolg eener erfstelling. Bij eigendomsoverdrachten vóór
den 30sten dag, doch binnen 60 dagen vóór het uitbreken van een oorlog, geldt bedoeld
vermoeden alleen dan, wanneer de overdracht in zich zelf niet zuiver en
onvoorwaardelijk is geschied, b.v. doordien de oorspronkelijke eigenaar zich een of
ander aandeel in de scheepsonderneming heeft voorbehouden, ? wel de overdracht
770 formeel niet voldragen is, hetgeen o.a. kan blijken uit het ontbreken der
betrekkelijke scheepspapieren.

Met deze gevallen van quasi-neutraliteit zijn ten slotte op ééne lijn te stellen de
gevallen, waarin het schip in kwestie - naar lid van het betreffende hoofdstuk 4 der
Prisenordnung - blijk heeft gegeven op "neutralitätswidrigen" wijze den vijand te
775 ondersteunen. De Prisenordnung onderscheidt hierbij de z.g. "lichte" en "ernstige"
gevallen. Onder de eerste worden verstaan het vervoer van tot het actieve ?ger
behoorende vijandelijke personen, alsmede het overbrengen van berichten ten dienste
van den vijand, onder welken vorm ook; onder de laatste zijn te brengen het
daadwerkelijk en rechtstreeks ondersteunen bij eventueele vijandelijkheden of wel het
780 verrichten van diensten uitsluitend ten behoeve van het vijandelijke gouvernement.
De bijzondere gevallen nu, waarin een neutraal schip zich of zijne lading kan bloot
stellen aan de gevaren van aanhouding en prijsmaking kunnen tot de beide volgende
teruggebracht worden:

1o. bij vervoer van contrabande als lading.

785 2o. Bij verbreking eener blokkade.

Wat is contrabande?

Het reeds van oudsher bekende begrip contrabande heeft sedert de Declaratie van
Londen, zulks in aansluiting aan de breedvoerige beraadslagingen, bij gelegenheid van

790 de tweede Vredesconferentie dienaangaande gehouden de volgende omschrijvingen en
indeeling ondergaan.
Contrabande wordt genoemd alle lading welke, ofschoon toebehoorende aan eigenaars van
neutrale nationaliteit, desniettemin door hare bestemming voor het vijandelijke land,
als gevaarlijk voor de belangen van de tegenpartij wordt geacht en als zoodanig met
goederen van den vijand op ééne lijn gesteld.

795 Voor de beoordeeling of eenig goed tot contrabande moet worden gerekend of niet,
onderscheidt men drie categorieën;
a. Absolute contrabande.
b. Relatieve of conditioneele contrabande.
c. Absoluut vrije goederen.

800 De eerste en laatste categorie van goederen worden bepaald door hunne al dan niet
rechtstreeksche bruikbaarheid als oorlogsmateriaal.
Zoo worden als absolute contrabande genoemd: wapens, militaire equipmentstukken,
schietvoorraad, enz..., daarentegen als absoluut vrije goederen: verbandmiddelen,
zaken behoorende tot de uitrusting van het schip in kwestie, als b.v. bunkerholen

805 enz. Ter aanvulling van deze soort geeft de Declaratie bovendien eene lijst van met
name vermelde goederen welke nimmer tot contrabande kunnen worden verklaard, de z.g.
free-list.
Onder de derde groep der conditioneele contrabande worden verstaan goederen, die
weliswaar oorspronkelijk niet voor oorlogsdoeleinden bestemd waren, doch onder

810 gegeven omstandigheden dienen kunnen om de weerkracht van een oorlogvoerend volk te
versterken. Het komt er bij conditioneele contrabande uitsluitend hierop aan of de
goederen bestemd zijn voor het land des vijands; het bewijs hiervoor wordt geput uit
de documenten der lading, tenzij de koers waarin het schip bij aanhouding zich
bevindt met die documenten niet in overeenstemming is.

815 In deze beoordeeling der bestemming ligt tevens het eenig practisch verschil tusschen
conditioneele en absolute contrabande: immers dekt bij eerstgenoemde de
bestemmingshaven van het schip de bestemming der lading, zoo is daarentegen bij
absolute contrabande vrijlating eerst dan mogelijk, wanneer die lading zelve,
afgescheiden van de neutrale bestemmingsplaats van het schip, niet in doorvoer te

820 land of te water voor het vijandelijke land bestemd is. De zoogen. leer der
"Continuous voyage".
Aldus de begripsbepalingen, althans der Londensche declaratie. Dat deze principieele,
op zich zelf reeds vrij elastieke wijze van categoriseering niet trouwelijk gevolgd
is bij de verschillende nationale regelingen op dit stuk, heeft de neutrale

825 scheepvaart van andere zijde reeds herhaaldelijk moeten ondervinden; intusschen ook
de Deutsche regeling is niet geheel vrij gebleven van inbreuk op de destijds
aangenomen gedragslijn. Immers al gaat de Prisenordnung uit van het beginsel der
Declaratie door een bepaald aantal, aldaar met name genoemde goederen, uit hoofde van
hun karakter als oorlogsmateriaal, tot absolute contrabande te verklaren, zoo bepaalt

830 art. 22 der verordening dat bovendien onder absolute contrabande zullen moeten worden
begrepen alle goederen welke de Deutsche regeering als zoodanig zal gelieven te
disqualificeeren; eenigerlei beperking naar den aard der goederen als
oorlogsmateriaal, gelijk de Declaratie het bedoelt, vinden wij in die bepalingen niet
terug. Voor het overige echter kan men kwalijk beweren dat de Deutsche machthebbers

835 aan de Londensche Declaratie ontrouw zijn geworden: Artikel 27 der Prisenordnung is
eene letterlijke vertaling der „Free-list", terwijl bovendien art. 26 alsnog bepaalt
dat goederen die voor oorlogsdoeleinde ten eenemale ongeschikt zijn mede tot de vrije
goederen zullen worden gerekend. Ook de in de Declaratie voorkomende lijst der
conditioneele contrabande is door de Prisenordnung op den voet gevolgd alleen zijn

840 bij nadere bepalingen reep. dateerende van 18 Oct. en 17 Nov. '14 de grondstoffen
koper en lood, alsmede alle soorten ruw hout, zwavel en zwavelzuur mede onder de
conditioneele contrabande opgenomen.
En wat wel het voornaamste voor de neutrale scheepvaart mag worden geacht, de in de
Declaratie zoo nauwgezet gevolgde leer der "Continuous Voyage" heeft de Prisenordnung

845 ten volle recht doen wedervaren.
Naast het geval van contrabande stelt de neutrale scheepvaart zich aan gevaar van
prijsverklaring bloot, in geval afgekondigde, en daadwerkelijk uitgeoefende blokkade
verbroken wordt: opzettelijke verbreking eener blokkade brengt onvoorwaardelijke
prijsverklaring van schip en lading met zich mede.

850 Opzet onderstelt, behoorlijke afkondiging, met dien gevolge dat te rechtvaardigen
onwetendheid omtrent die afkondiging den schuldigen gezagvoerder vrij doet uitgaan;
aan den anderen kant onderstelt verbreking der blokkade in de daadwerkelijke
uitoefening door de vijandelijke marine, en a.w. het blokkeerende eskader moet
talrijk genoeg zijn om de blokkade effectief te doen zijn.

855 Bij uitzondering mogen neutrale schepen, wanneer zij in nood verkeerden, de geblokkeerde haven inloopen, mits niet het blokkeerende eskader bij machte is het schip met voldoende hulp te assisteerden, en onder voorwaarde altijd, dat het schip, tijdens zijn verblijf in de haven, laadt noch lost.

860 Voor en al eer de blokkade effectief begonnen wordt, dient aan de neutrale scheepvaart eene bij de afkondiging te bepalen behoorlijke tijdruimte te worden gelaten om de haven uit te loopen. De afkondiging zelve geschiedt door mededeeling langs diplomatieken weg, namens de Duitsche regeering aan de neutrale mogendheden, alsmede namens den bevelhebber van het blokkeerend eskader aan de plaatselijke autoriteiten.

865 **Vluchtoorden en Belgische dorpen in het Zuiden.**

BREDA, 11 December.

870 Dien avond van aankomst in Vlissingen, vóór dat wij gingen naar het groote, onplezierige hôtel aan den Strand-Boulevard, waar de aankomst zoo vreemd was; en na een doodelijk-vermoeienden tocht door het tentendorp in Bergen-op-Zoom en daarvóór, door die ellendige Roosendaalsche vluchtoorden: de "Java"-loodsen, was het voor de journalisten aantreden op 't stadhuis. Vriendelijk was de ontvangst der heeren, waarvan aan 't station reeds eenigen ter begroeting hadden gestaan. Vriendelijk, zooals overal de ontvangst der stedelijke autoriteiten is gebleven.

875 Achter de groene tafels in de raadszaal, waar één der collega's zich wonderwel op z'n gemak gevoelde – hij heeft in 's lands hoofdstad recht op een dergelijken zetel – hebben wij toen geluisterd naar de mededeelingen van den commissaris van politie, den wethouder, den gemeente-secretaris. Burgemeester kon, wegens sterfgeval in de familie, niet aanwezig zijn.

880 Ieder kent de geschiedenis van Vlissingen met betrekking tot het Vluchtelingenvraagstuk. Ieder weet, hoe de Scheldestad, die twee-en-twintigduizend zielen telt, een bijna even groot aantal menschen heeft zien binnenkomen. Maar wat de Vlissingers deden voor de Belgen, geschiedde con amore. Langzaam-aan, nu de officieele liefdadigheid wat meer in het land wordt toegepast, treedt de particuliere liefdadigheid met afgemeten schreden naar den achtergrond. Vlissingen zal er echter niet kunnen komen, als 't zóó moet. Het Rijk maande aan, de grootste zuinigheid te betrachten, maar de plaats blijft groote aantrekkingskracht uitoefenen op de Belgen, omdat hier de eenige goede gelegenheid bestaat, naar Engeland over te gaan. Daarom komen, ook nu nog, uit alle deelen van het land vluchtelingen naar Vlissingen en al heeft ook een Engelsch comité de gelegenheid geopend voor Belgen om om den anderen dag naar den overkant te gaan, daarvoor komen thans nog alleen Belgische ambachtslieden, voornamelijk mécaniciens, in aanmerking.

895 Er is een tijd geweest, dat ieder openbaar gebouw, ieder particulier huis Belgen herbergde. Geen hunner heeft broodsgebrek geleden – geen sterveling heeft ook maar één nacht onder den blooten hemel geslapen; ieder Vlissinger stelde het zich tot een eer en genoegen, den verdreven broeder te verzorgen, te vertroetelen. Te vertroetelen vooral, óók omdat men algemeen geloofde, dat het verblijf van korten duur zou zijn. De ellende in het Belgenland echter bleef, en daarmee werd niet alleen het verblijf der vluchtelingen bestendig, maar ook duurde de toeloop voort. De gemoedsstemming der Belgen, in den aanvang zéér down, is langzamerhand in een gevoel van ontevredenheid overgegaan, een gevolg in de eerste plaats van het voortdurend niets doen, het geestdoodend lanterfantien. Luieren bracht gekrakeel en erger voort: ook hier komen nu heel wat voedsel en kleeren niet op hun plaats van bestemming, de boel wordt verkwanseld. Desondanks zijn toch bij al de duizenden, die er waren en het enorme aantal, dat er nog is, geen bepaalde politie-maatregelen noodig geweest, zéér tot verbazing van den hoofdcommissaris van politie, die constateerde – een verklaring, bijna overal elders eveneens door autoriteiten en leiders der Vluchtoorden afgelegd – dat toch de onderste lagen der Antwerpsche bevolking in de gemeente verblijf houden.

910 Er waren Belgen, die klaagden, die bedelden om opgenomen te worden en op wie bij visitatie, achttienhonderd, zelfs achtduizend francs werd gevonden... Nu nog herbergt Vlissingen 5022 behoeftige Belgen; 2900 wonen op kamertjes, 900 in loodsen en gebouwen van het Leger des Heils, 1400 op schepen; 490 personen houden verblijf op Heyster schepen. Dagelijks echter wisselt het aantal. Nu echter, door den 915 boven beschreven maatregel, slechts een zekere categorie personen naar Engeland overgaan, is het dringend gewenscht, dat de stroom naar Vlissingen van Belgen, die het Kanaal willen oversteken, zooveel en zoodra mogelijk wordt beperkt. Sinds Woensdag j.l. zendt ook het Provinciaal Comité geen vluchtelingen meer. En dan – de booten, die uit Engeland terugkomen, brengen honderden vluchtelingen 920 terug, menschen, die werk trachtten te vinden en, teleurgesteld, naar ons land terug

Naspeuringen van Paul Theelen: 13 december 1914

komen, het land, waar de taal hun taal is. Als 't zóó doorgaat, zullen in Vlissingen de scholen weer in gebruik moeten worden genomen. En dan heeft men zich nog volstrekt niet bemoeid met de bemiddelde Belgen, die in het stadje wonen.

925 In het begin van November is in Vlissingen het eerste typhusgeval geconstateerd; in dien tijd kwamen ook roodvonkgevallen voor en sindsdien een-en-dertig gevallen van typhus met drie sterfgevallen. Dat verschijnsel maakte een punt van ernstige zorg uit bij de autoriteiten, maar ook vóór dien, reeds in het begin van October, had men volkomen het gevaar van het mogelijk uitbreken van besmettelijke ziekten onder de
930 oogen gezien. Een groot aantal gewonde Belgische soldaten hadden de beschikbare plaatsen in het gemeenteziekenhuis, het St. Jozefsziekenhuis en de barak in beslag genomen. En daarom riep, reeds in het midden van October, de burgemeester de hulp in van het rijk voor de verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten, indien deze, wat immers ganschelijk niet tot de onmogelijkheden hoorde, mochten uitbreken. Een
935 schrijven werd gezonden naar dr. Oosterbaan, inspecteur van de volksgezondheid. Na dien werd nog herhaaldelijk de hulp der regeering ingeroepen om een noodziekenhuis te krijgen.

Eerst den 7den December werd de barak geplaatst; een tweede barak zal in gebruik worden genomen. Oogenblikkelijk behoort het echter tot de onmogelijkheden om de
940 gezinnen der lijders behoorlijk te isoleeren. Bij de bewoners van het stadje kwam, tot dusverre, nog geen typhusgeval voor.

Nog steeds vervolgd den hoofd-commissaris, wethouder en gemeente-secretaris hun mededeelingen. Wij luisterden.

945 „Denkt niet," vernamen wij, "dat de Belgen zelve niets deden voor bun verschopte landgenooten. De Belgische loodssociëteit trok zich het lot aan van driehonderd landgenooten, die in de gebouwen zijn ondergebracht. Voordat sprake was van eenige liefdadigheid is het bestuur der sociëteit reeds opgetreden. Toen werd de Canadeesche zending aangestipt.

950 Wij lachten en vroegen, of 't hier ook zóó bar gesteld was met wat uit die kisten was gekomen als in Bergen op Zoom.

Zoo erg was 't niet. Wel veel onbruikbaar. Ook doopjurkjes en avondjaponnen, waar men natuurlijk evenmin iets mee uitvoeren kan. Ondergoed zoo goed als niets. Over 't algemeen genomen een onpraktische zending.

955 Het voedsel wordt hier niet voor de vluchtelingen bereid in centrale keukens. Men werkt met voedselkaarten, en op die kaarten worden de waren aan lokalen afgehaald. De regeering bepaalde de kosten van onderhoud voor de Belgische vluchtelingen op dertig cent per dag. Op de kaarten worden voornamelijk afgegeven brooden, peekoffie, koffie, boter, kaas, aardappelen, erwten, boonen, spek, melk. Voor de zieken en kleine
960 kinderen wordt elken dag 250 liter melk uitgegeven en dat wel eens een volgbriefje – met succes – wordt vervalscht, zal den lezer thans niet meer verbazen.

Den volgenden namiddag, na een langen tocht door westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, was de commissaris alweer present. Ditmaal om ons af te halen van de provinciale boot
965 voor een bezoek aan de Vlissingische vluchttoorden. Laat ons al dadelijk constateeren, dat die oorden, na de voorstelling, die wij ons den vorigen avond ervan hadden gemaakt, luisterende in de prettige raadszaal, niet zijn meegevallen.

Eerst, naast het station, en daartegenaan gebouwd, de ontruimde goederenloods. Daar gaan de vluchtelingen het eerst heen, als ze in het stadje zijn aangekomen, ze
970 blijven er overnachten; worden er gespijzigd en kunnen het hoofd te slapen leggen op 't stroo, dat langs de kanten ligt opgehoopt. Neen, niet alleen langs de kanten. Overall ligt het, tot rondom de hooge rondbuikige loodskachel, die van onder tot boven roodgloeiend stond; waaromheen kinderen, tot de allerkleinste toe, zich bewogen zonder toezicht. Ontzettend groot is hier het brandgevaar en met schrik in 't hart
975 wezen wij onzen geleider op den onverantwoordelijken toestand in dit verblijf, waar menschen van beide seksen vertoeven.

Dan zagen wij de loods, die men tot winterverblijf inricht, omdat de andere niet geschikt zijn voor het koude jaargetijde. Houten tusschenschotten werden getimmerd om de aanstaande verblijfplaatsen van huisgezinnen af te scheiden en kachels zullen er
980 worden geplaatst.

Bij 't flauwe schijnsel van een enkele gasvlam hebben we even rondgeneusd in de in aanbouw zijnde "kamertjes"; van ramen in het gebouw konden wij niets bespeuren. Laat ons hopen, dat in deze en in de nog te bouwen loodsen het verblijf, de ligging, de verwarming eenigszins dragelijk zullen zijn, want in de loodsen, waar de menschen nu
985 nog zijn, is de toestand eenvoudig verschrikkelijk.

Aan den havenkant staan die gebouwen. In den donkeren avond liepen wij er heen,

voetje voor voetje om niet te vallen over rails, boomstronken, palen, kettingen. Toen, ineens, bij de opening, die toegang geeft tot het inwendige, het schrille schijnsel van een felstralend licht. Eén gasvlam, die maar een klein stuk der loods in helderen schijn zette, het volgend gedeelte in schemering, de rest in slagschaduw liet liggen. Op den smerigen moddervloer zaten kinderen te spelen; aan een tafel in 't midden kaartten de mannen. Onder hen een kroesharige Congo-neger. En tegen de muren de slaapplaatsen der bewoners: wat stroo, wat dekens. Maar stroo, dat zóó vervuild bleek, dat op de meest weerzinwekkende wijze de vrouwen elkander hielpen bij het zoeken naar onrein.

995 "We kunnen niet slapen", klaagden ze, "we hebben zóó'n jeuk den heelen nacht, dat wij den slaap niet kunnen vatten."

Die klacht was algemeen. Toen hebben wij ons – en dat zal niemand ons kwalijk nemen – uit de loods weggehaast en een andere loods zijn we binnengegaan, waar de toestand niet minder erg was; de indruk, dien wij meenamen, niet minder ellendig!

1000 De herinneringen aan die havenloodsen en aan de Roosendaalsche "Java"-gebouwen, hebben wij als een paar leelijke souvenirs tevens als zooveel aanklachten tegen de vluchtelingenverzorging mee naar huis genomen. En hier, in Vlissingen, worden tenminste, al is het héél laat, véél te laat, nog verbeteringen aangebracht. Ginds

1005 mogen de duffe zolders, de zwarte conversatiezaal vol stompzinnige gezichten, evenmin blijven.

Het gebouw der Belgische loodsen ligt aan den anderen kant van Vlissingen – een half uur gaans ruim. Daar steekt het zijn roode bakstenen muren op met veel vensters, nu

1010 alle 's avonds verlicht. Driehonderd Belgen zijn er ondergebracht in de zalen. Men kent de conversatie- en andere lokaliteiten in dergelijke gebouwen. Ze hebben houten vloeren, groote kachels, goede ventilatie. De menigte Belgen, die wij hier zagen, hadden niet te klagen – en ze deden het niet.

Toen restte ons nog het bezoek aan de casematten, diepe, ingemetselde, boogvormige

1015 gangen; verblijven, waar licht noch lucht binnendringt en nu tot slaapplaatsen der mannen zijn ingericht. Het rook er duf, maar de ligging was voldoende en hoewel uitsluitend bestemd voor slaapplaats, stond het er nu, half zeven in den avond, vol mannen. Een der oorzaken zeer zeker van de benauwde atmosfeer in dit "onderaardsche" -bovenaardsche verblijf.

1020 De autoriteiten in Vlissingen en de leiders der vluchtoorden doen alle moeite om de vluchtelingen te concentreren. Laten zij, bij die concentratie en als zij de Belgen uit de particuliere huizen weghalen, vooral een spoedige ontruiming van die onhygiënische casematten niet vergeten. En laat men bedenken, dat de slechte toestanden

1025 niet steeds zijn te wijten aan gemis aan organisatorisch talent van de leiders.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft het volgend schrijven gericht tot den voorzitter van den Ned. Journalistenkring:

's-Gravenhage, 11 Dec. 1914.

1030 Zeer tot mijn leedwezen verneem ik, dat de ontvangst van de journalisten, die dezer dagen op mijn verzoek een onderzoek instelden naar de wijze waarop de vluchtelingen in Noord-Brabant en Zeeland worden verzorgd, te wenschen heeft overgelaten. Naar

1035 vanzelf spreekt, had ik mij voorgesteld, dat de heeren, die de gasten der Regeering waren, ook als zoodanig zouden zijn behandeld. In dien zin waren dan ook de noodige bevelen gegeven, maar overigens was de regeling geheel overgelaten aan den

regeringscommissaris jhr. mr. Ruijs de Beerenbrouck, die ter plaatse volkomen bekend is. Door mij is een onderzoek ingesteld naar de oorzaken, die tot deze voor mij

1040 groote teleurstelling hebben geleid, met den uitslag waarvan ik mij voorstel u in kennis te stellen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(w.g.) Cort v. d. Linden.

Nederland en de oorlog.

Een vorstelijke gift.

1045 Daar door het toenemend bedrag aan de ondersteuning, die door het Koninklijk Nationaal Steuncomité moeten worden verleend, een blijvende versterking van de fondsen noodzakelijk is, heeft de Koningin nogmaals een gift ter beschikking gesteld ditmaal van honderd duizend gulden.

Het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 heeft met groote waardeering de mededeeling

1050 ontvangen van de belangrijke gift, van de Koningin, die op zulk een krachtige wijze aan zijn financieele behoefte te gemoet komt. Deze gift is uiterst welkom, daar het Kon. Nat. Steuncomité geenszins onbeperkt uit 's Rijks schatkist kan putten, zooals

1055 velen ten onrechte meenen en ook in de verschillende persorganen is verondersteld. Wel heeft de Regeering zich bereid verklaard, blijkens het thans bij de Staten-
1060 Generaal aanhangige wetsontwerp, een zeer belangrijke bijdrage aan het Steuncomité te geven, doch waar deze toeslag gebaseerd is op het beginsel dat uit 's Rijks schatkist hoogstens hetzelfde worde gegeven wat particulieren bijdragen, kan deze toeslag slechte strekken om de offervaardigheid der burgerij aan te moedigen, waar deze aldus de overtuiging kan hebben dat feitelijk elke gave verdubbeld wordt.
1065 Dezer dagen zal een beschrijving het licht zien, die een beeld geeft van hetgeen het Kon. Nat. Steuncomité gedurende de vier maanden, die sedert zijn oprichting verlopen zijn, verricht heeft. Uit dit overzicht der werkzaamheden zal blijken hoe zeer het getracht heeft het verkeer te bevorderen, de belangen der nijverheid te behartigen, voorzieningen te treffen ten behoeve van de volksvoeding en wat door het Comité
1070 gedaan wordt ter leniging van den nood, zoowel door middel van financieele ondersteuning als door het verschaffen van kleeding en dekking. De geldelijke verplichtingen, die het Koninklijk Nationaal Steuncomité reeds op zich genomen heeft en die noodzakelijk nog zeer zullen toenemen, zullen dan alle naar behooren kunnen vervuld worden indien het Nederl. volk het voorbeeld volge van H. M., die het comité in het leven geroepen heeft en die met groote belangstelling zich dagelijks op de hoogte houdt van de werkzaamheden van hare stichting.

Uitvoer aardappelen.

1075 De Minister van Landbouw maakt in de "St.-Ct." no. 293 bekend, dat de verleende dispensatiën van het uitvoerverbod voor aardappelen niet langer van kracht zullen zijn dan tot uiterlijk 31 December 1914. Na dien datum zullen, op grond der verleende vergunningen, geen aardappelen meer kunnen worden uitgevoerd.

Belgische vluchtelingen.

1080 Het Haagsche Corr.bureau meldt:
"De inspecteur der Volksgezondheid, in het bijzonder belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende de volkshuisvesting, jhr. G. de Graeff, is gisteravond teruggekeerd van een reis naar Vlissingen, die hij heeft
1085 genaakt met het doel na te gaan, hoever het onderzoek naar de overbevolking onder de Belgische vluchtelingen gevorderd is. Het is, naar wij vernemen, den inspecteur gebleken, dat het onderzoek zoover is gevorderd, dat met de ontruiming een aanvang kan worden gemaakt.
"Te Vlissingen zijn thans pl.m. 5000 vluchtelingen in particuliere woningen
1090 gehuisvest. Het aantal dezer woningen bedraagt ongeveer 800. Er worden daar 4 loodsen gebouwd, die ieder 350 à 400 menschen kunnen bevatten en waarin dus een deel der vluchtelingen zal kunnen worden ondergebracht. Het algemeene streven is echter, te bewerkstelligen, dat de menschen zich zooveel mogelijk in de door de Regeering gestichte vluchtdorpen vestigen.
1095 "Het onderzoek vanwege de inspectie der Volkshuisvesting is in het algemeen reeds geruimen tijd gaande, maar neemt uitteraard veel tijd in beslag. Echter maakt het goede vorderingen; zoo was heden van het district Oostburg bekend, welke woningen wegens overbevolking voor ontruiming in aanmerking komen."

Defilé.

1100 Bij den terugkeer van een oefening naar hun kantonnement, marcheerden gistermiddag de stafmuziek en een afdeeling landweer voorbij het Paleis van H. M. de Koningin-Moeder in het Lange Voorhout en daarna langs het Paleis van de Koninklijke Familie in het Noordeinde. H. M. de Koningin-Moeder sloeg het defilé van af het balkon van Haar
1105 Paleis gade, terwijl in het Noordeinde H. M. de Koningin met Prinses Juliana op het voorplein het voorbijtrekken der troepen gadesloegen.
Het vaandel bracht telkens voor de Vorstinnen het saluut.

De vreemdelingen in Maastricht.

Men meldt ons uit Maastricht:
1110 Het postkantoor, in gewone omstandigheden niet eens toereikend voor de Maastrichtsche bevolking, is in dezen abnormalen tijd veel te klein, terwijl het aantal beambten niet voldoende is om de overstelpende drukte af te kunnen.
't Is geen zeldzaamheid, dat men een half uur aan een der loketten moet wachten eer
1115 men aan de beurt komt en aan de postspaarbank, die maar op bepaalde uren geopend is, duurt het meestal langer. Belgen en nog eens Belgen, die met hun spaarboekjes komen om geld terug te halen. Daaraan zijn echter zooveel formaliteiten verbonden, dat de menschen soms driemaal terug moeten komen. Ze moeten een bewijs van inschrijving hebben van het commissariaat van politie, verder een identiteitsbewijs, 't zij een

1120 trouwboekje of iets anders; een vrouw, die nu dan dacht, dat alles in orde was, moest
eerst haar man gaan halen, die eveneens moest teekenen, vóór ze het geld kon krijgen,
terwijl een man, die reeds tweemaal terug was geweest, onverrichterzake moest
1125 heengaan om zijn kind van 12 jaar mede te brengen, dat teekenen moest, omdat het zijn
spaarboekje was. Dit alles geeft natuurlijk oponthoud. De banken langs de lange tafel
zitten steeds vol Belgische vrouwen, die brieven schrijven naar hunne geïnterneerde
1130 mannen in Duitschland of Nederland of telegrammen zenden. Zoo was dezer dagen een
dame in verlegenheid, toen ze haar telegram naar het kamp bij Wesel terugkreeg, omdat
het in het Duitsch moest geschreven zijn, terwijl ze geen Duitsch kende. Een ander
had een postwisselformulier gevraagd om f5 naar haar man te zenden. Ze kreeg een
1135 buitenlandsch met een postzegel van 12½ cent, terwijl ze een binnenlandsch moest
hebben met 2½ cent, alleen omdat niet alle assistenten Fransch praten. Het loket voor
de brieven *poste restante*, dat eerst bij de aangeteekende brieven was, is nu gelukkig
verlegd naar de pakketpost. Daar was eenvoudig geen aankomen meer aan. Op het
postkantoor ziet men eerst, hoeveel vreemdelingen onze stad herbergt. 't Zijn meest
1140 allen Belgen. In den laatsten tijd komen er echter ook veel Russen. De militairen,
die in het begin van den oorlog in de hal aan de lange tafel de brieven sorteerden,
hebben thans een plaats in een der zalen gekregen.
Hier is nog goed werk te doen voor iemand met vrijen tijd en kennis van vreemde
talen.

1140 **De aangehouden Deutsche boot.**

De Deutsche zeeboot „Delia” van de Neptunelijn die, van Antwerpen te Hansweert
aangekomen, naar Rotterdam wordt gesleept om daar tot het einde van den oorlog te
worden geïnterneerd, is, naar wij vernemen, een der 36 Deutsche schepen, die, tijdens
het uitbreken van den oorlog in de Antwerpsche haven liggende, door de Belgische
1145 regeering zijn buit verklaard. Toen Antwerpen later in Deutsche handen viel, kwamen
wel is waar deze schepen weder in Deutsche handen, maar het feit, dat ze destijds
oorlogsbuit van de Belgische regeering zijn geweest, brengt ze in een bijzondere
positie ten opzichte van doorvaart neutrale wateren.
De bemanning van de „Delia” heeft, toe het schip te Hansweert aankwam, trouwens zelf
1150 verzocht, dat het schip naar Rotterdam zou worden gesleept en daar opgeborgen.
Niet onwaarschijnlijk heeft de reeder of gezagvoerder dezen step gedaan om er van
verzekerd te zijn, dat men later weder in elk geval in het bezit van het schip wordt
gesteld. rekening houdende met de mogelijkheid, dat Antwerpen tijdens dezen oorlog
weder in Belgische handen zou kunnen geraken. (*Vad.*)

1155 **Belgische spoorwegambtenaren.**

Naar men ons mededeelt, heeft het Engelsche spoorwegbestuur, de naar Nederland
uitgewekene spoorwegmannen uitgenoodigd, bij haar in dienst te treden. Dit verzoek
wordt versterkt door de mededeeling van de Belgische Staatsspoor, dat zij, die
1160 hieraan geen gehoor zullen geven, geen salaris meer zullen ontvangen. Het vertrek is
bepaald op 22 dezer, hoewel thans reeds eenige honderden naar Engeland zijn
overgestoken. (*N. R. Ct.*)

Beetwortelsuiker.

1165 De Amsterdamsche Liquidatiekas maakt het volgende bekend:
Aangezien wij maatregelen genomen hebben om ons zekerheid te verschaffen, dat op de
lopende verkoopcontracten voor internationale beetwortelsuiker slechts Nederlandsche
suiker zal worden geleverd, wordt aan belanghebbenden medegedeeld, dat op alle
loopende en nog af te sluiten contracten voor internationale beetwortelsuiker door
1170 ons slechts zal worden aangenomen en geleverd: Nederlandsche beetwortelsuiker, onder
bijvoeging van certificaat en van uitvoer, voor zoo lang de omstandigheden noodig
maken.

Steenkolen.

1175 Men schrijft ons uit Maastricht:
Het Deutsche gouvernement in België heeft toestemming gegeven kolen uit te voeren van
Oberatte en Wandre voor Nederland. Naar wij vernemen, zal de Maatsch. tot Exploitatie
der Staatsspoorwegen de wagons er voor leveren.

1180 **DE PERS.**

Aanspoelende mijnen.

In "Van onzen Tijd" behandelt prof. Struijcken de quaesties der schadevergoeding van
de gevolgen der mijnen. De hoogleeraar wijst op het ongeluk te Westkapelle; men wacht
nog steeds op een verontschuldiging, van schadevergoeding hoort men niet.

- 1185 Het is ons onbekend, van welke zijde die mijnen waren gelegd. Is dit bij onderzoek niet gebleken? Zoo ja, waarom verklaart dan de Mogendheid, die het aangaat, zich niet tot verontschuldiging en schadevergoeding bereid? is de schade hier niet het gevolg van eene onrechtmatige daad of verzuim waarvoor een der oorlogvoerende staten aansprakelijk moet worden gesteld? Of behoort het ook tot de nieuwe plichten, welke
- 1190 deze oorlog aan de neutrale landen oplegt, dat zij hebben te dulden, dat op hun eigen grondgebied ontplofbare mijnen aanspoelen als gevolg van de zorgeloosheid der oorlogvoerenden?
- De hoogleeraar wijst er op dat in het Verdrag nopens het stellen van onderzeesche zelfwerkende contactmijnen is in art. 1 bepaald: Het is verboden,
- 1195 1o. niet verankerde zelfwerkend contact-mijnen te plaatsen, tenzij zij zoodanig vervaardigd zijn dat zij uiterlijk een uur nadat hij, die ze geplaatst heeft, er het toezicht op verloren heeft ongevaarlijk worden;
- 2o. verankerde zelfwerkende contact-mijnen te plaatsen, die niet ongevaarlijk worden, zoodra ze losgeraakt zijn.
- 1200 Wanneer deze regelen behoorlijk worden nageleefd, zijn ongelukken, als te Westkapelle hebben plaats gehad niet te vrezen. Nu doet wel het Verdrag zelf een échappatoire aan de hand, om aan die regelen te ontkomen, door de bepaling van art. 6 dat de Mogendheden, die nog niet beschikken over zoodanige volmaakte (!) mijnen als in het
- 1205 Verdrag zijn voorzien en die zich bijgevolg nog niet kunnen gedragen naar de genoemde regelen, zich verbinden om, zoodra mogelijk, haar mijnenmateriaal te veranderen, opdat het aan die voorschriften beantwoorde, - maar weinig aannemelijk is, dat de drie groote Mogendheden, Duitschland, Engeland, Frankrijk, waaraan, met betrekking tot de mijnen in de Noordzee is te denken, reden zouden hebben, van dit excuus gebruik te maken.
- 1210 Eene verplichting tot vergoeding der schade, door handelingen in strijd met het Verdrag aangebracht, staat niet in het Verdrag zelf uitgesproken zooals in dat betreffende het recht van den landoorlog. Toch kan daaraan moeilijk worden
- 1215 getwijfeld. De Nederlandsche gedelegeerde ter Conferentie jhr. Roëll, had eene daarop doelende bepaling, maar van zeer beperkte strekking voorgesteld, 1), welke evenwel juist overbodig werd geacht, omdat de algemeene regel: "celui que cause un dommage injustifié doit le réparer" door niemand word betwist, en er dus geen reden kon zijn, voor een enkel geval dit beginsel uitdrukkelijk neer te schrijven. Bovendien vreesde men dat met betrekking tot de mijnen dikwijls moeilijkheden zouden kunnen rijzen ten
- 1220 aanzien van de vraag, wie der oorlogvoerenden als de schuldige zou moeten worden aangemerkt. Dit bezwaar gaf onzen gedelegeerde aanleiding voor te stellen de schuldvraag geheel ter zijde te laten, en de aansprakelijkheid voor de schade te verbinden aan het enkele feit van het gebruikmaken van een voor de neutrale scheepvaart zoo gevaarlijk middel als het leggen van mijnen. Dit voorstel vond
- 1225 evenwel geen meerderheid. Men achtte het beter, de juridische vraag der aansprakelijkheid niet in een bepaalden regel op te lossen, maar over te laten aan de alleszins voldoende geachte algemeene beginselen, volgens welke in ieder geval de staat, die schade veroorzaakt door een "emploi illicite et fait à l'encontre des règles adoptées", tot vergoeding daarvan gehouden werd geacht.
- 1230 Niet ontkend kan intusschen worden, dat het Verdrag lijdt aan dezelfde zwakte als de andere Verdragen van de tweede Vredesconferentie, dat het namelijk, juridisch gesproken, in dezen oorlog niet bindend is. Art. 7 schrijft uitdrukkelijk voor: "De bepalingen van dit Verdrag zijn slechts toepasselijk tusschen de verdragsluitende Mogendheden en alleen indien de oorlogvoerenden alle partijen zijn bij het Verdrag".
- 1235 Servië, Montenegro en Turkije hebben geen van de Verdragen der tweede Vredesconferentie bekrachtigd, dus is geen daarvan bindend recht. Wat in den aanvang van den oorlog nog kon worden betwijfeld, of namelijk deze oorlog wel als één oorlog moet worden beschouwd, laat thans geen twijfel meer toe: het feit, dat Engeland openlijk Servië financieel steunt, en Duitschland en Turkije openlijk zich als
- 1240 verbonden doen kennen, is een bewijs, dat ook Servië en Turkije mede partij zijn in den oorlog tusschen de groote Mogendheden. 2)
- Juridisch kan men zich dus, zegt prof. Struijcken, in dezen oorlog op het Haagsche Verdrag als zoodanig niet beroepen.
- 1245 Daar moge iets zonderlings in zijn gelegen, dat voorschriften, die in de eerste plaats in het belang der neutralen zijn geschreven, hunnen bindende kracht missen, omdat in den oorlog enkele staten partij zijn, welke die voorschriften niet hebben aanvaard, - de tekst van het tractaat laat eene andere uitlegging toe.
- Is evenwel uitdrukkelijke tractaatsbepaling noodig, om het grondgebied van de
- 1250 neutrale staten te vrijwaren voor onheilen, als te Westkapelle hebben plaats

gevonden? En is ook niet zonder uitdrukkelijk voorschrift de oorlogvoerende staat (gebonden tot vergoeding der schade, die door zijn oorlogsbedrijf op het grondgebied van den neutralen staat wordt aangebracht? Dat vliegers van de oorlogvoerenden niet over den neutralen staat mogen vliegen; dat, zoo door hunne onachtzaamheid op het neutrale gebied schade wordt aangericht, deze moet worden vergoed, staat nergens geschreven; – toch achtte Engeland zich op grond van den volkenrechtelijk algemeen erkenden eerbied voor het neutrale gebied tot deze vergoeding gehouden. Moet nu daarover in den zeeoorlog anders worden gedacht! Brengt ook daar niet het beginsel van die onschendbaarheid van het neutrale gebied met zich, dat de oorlogvoerenden niet door verzuimen of zorgeloosheid hunnerzijds dat gebied betrekken in hun oorlogsbedrijf?

De neutrale volken lijden toch reeds op allerlei wijze onnoemelijke schade door den oorlog van anderen. Dat het nu ook niet als van zelf sprekend wordt beschouwd, dat de oorlogvoerenden zich niet erom behoeven te bekommeren, of hunne verdelgingsmiddelen belanden op het grondgebied der rivalen, is zeker niet te veel gevraagd.

1) Zijn voorstel luidde. „La perte de personnel ou de material non-hostile, causée par le déplacement de mines hors des rayons notifiés, doit être dédommée par le gouvernement poseur.” Het had betrekking op het Engelsche voorstel, onderzeesche mijnen in 't algemeen alleen toe te laten in de territoriale wateren en aan de oorlogshavens van de oorlogvoerenden, dus niet in open zee, welk voorstel evenwel werd verworpen. Het loont de moeite, aan te teekenen, welke staten vóór, welke tegen dit voorstel stemden. Vóór stemden: Brazilië, Spanje, Engeland, Japan, Portugal; tegen: Duitschland, Amerika, Argentinië, Oostenrijk-Hongarije, Cuba, Griekenland, Italië, Montenegro, Noorwegen, Nederland, Perzië, Roemenië, Rusland. De andere staten hebben zich onthouden.

2) Ook de Engelsche prijsrechter heeft de niet-bindendheid van de Verdragen der tweede Vredesconferentie uitgesproken, wat hem evenwel niet belet, de navolging ervan in 't algemeen toch aan te bevelen. Merkwaardig is zijne uitspraak dienaangaande in de beslissing van 10 November l.l. „Van de oorlogvoerende staten in den tegenwoordigen oorlog... hebben Duitschland en Oostenrijk-Hongarije, en België, Frankrijk, Japan en Rusland het Verdrag (nopens dien rechtstoestand der vijandelijke handels-vaartuigen bij den aanvang der vijandelikheden) bekrachtigd. Van de andere oorlogvoerenden hebben Montenegro en Servië het niet bekrachtigd. Turkije, dat nu ook in oorlog is, heeft het evenmin bekrachtigd. Naar strikt recht... blijkt dus niet, dat het Verdrag bindend of toepasselijk is. Het is niet mijne taak iets anders te doen dan de wet toe te passen. Maar ik vertrouw, dat men het mij zal vergeven, indien ik als mijne meening uitspreek, dat het zou overeenstemmen met de tradities van dit land, wanneer zoodanige stappen werden gedaan, als noodig zijn om eene reeks Verdragen van de meest weldadige internationale strekking, plechtig door de gevolmachtigden van 45 staten na de meest zorgvuldige beraadslaging aanvaard, van kracht te doen worden. Van den oorlogvoerenden heeft Montenegro geen marine, en, voor zoover mij bekend, geen enkel koopvaardijschip; het heeft eene kust van slechte 30 mijlen lengte; en Servië is geheel en al een binnenstaat, zonder eenigen toegang tot de zee. Het kan daarom weinig dienstig worden geacht, dat de niet bekrachtiging door deze Mogendheden de toepassing zoude verhinderen van verdragen betreffende den zeeoorlog, en het zoude kunnen zijn, dat de verantwoordelijke raadgevers van de Kroon het gepast zouden achten te adviseeren, dat bij publicatie of op andere wijze dit land zou verklaren, dat het de Verdragen zal naleven, hetzij ze dan volgens de letter daarvan striktgenomen bindend zijn dan wel niet.” Aan dezen raad heeft de Engelsche Regeering nog niet voldaan.

1300 De Belgische geïnterneerden.

Frederik van Eeden schrijft in "De Amsterdammer":
Wel het allerpijnlijkste, voor ons Nederlanders, van den ganschen oorlog. Belgisch bloed is op onzen bodem gevloeid, door de kogels van Nederlandsche soldaten. Geen onzer die dat niet diep betreurt, die zich niet afvraagt: had dat niet vermeden kunnen worden?

1305 Wij zouden die Belgische strijders liefst beschouwen als onze gasten. De heele natie voelt voor hen sympathie en bewondering, welke ook de meeningen oover het recht in deezen oorlog mogen zijn. Wij zijn verplicht hen te behandelen als gevangenen, hen te omringen door prikkeldraad en gewapende wachten, – maar wij voelen in 't gebeurde bijna iets als schending van het gastrecht.

1310 Het zou niet goed zijn vooruit te loopen op het onderzoek, dat naar wij vast vertrouwen, grondig, eerlijk en openbaar zal zijn. Maar het kan geen kwaad te wijzen op den psychologischen kant van 't geval.

1315 Iemand die de geïnterneerden te Amersfoort gezien had, zeide mij: „het is erger dan een slagveld! Achttienduizend mannen die niets te doen hebben. Niets! Niets! Niets! Mijn eigen indruk was: „dat kan nooit goed gaan hier, dat loopt uit op een of andere katastrofe”.

Ik moest denken aan een oude uitdrukking uit da middeleeuwen, toen Amersfoort werd genoemd „een kamp vol stieren”.

- 1320 Nu leek het werkelijk weer een kamp volstieren. Duizende mannen, wien de kruitdamp nog in de kleeren zat, een tamelijk slecht gedisciplineerde massa, verslagen maar niet verwonnen, vol behoefte aan actie, aan vechten desnoods, vol verbittering om het geleeden onrecht, vol angst en zorg om vrouw en kind en moeder en huis en hof, duizende forsche mannen, „meer leeuwen dan soldaten“, zooals mij een hunner zeide –
- 1325 en die uiterst beweegelijke, ontvlambare massa, gewend aan leevendige uiting, aan de drukke atmosfeer van het Belgische estaminet, omgeeven door prikkeldraad, waarin men ooveral reeds bedenkelijke hiaten en teekenen van bezwijken zag, in bedwang gehouden door goedige Hollandsche soldaten met de bajonet op 't geweer.
- 1330 En voor al die slecht betoomde vitaliteit geen enkele uitweg, geen ventiel, geen afleiding, niets te doen, niets! niets! niets! Dat moet herrie geeven. Dat kan niet anders.
- Het gaat niet aan de schuld op die Belgische mannen alleen te schuiven. Er zijn natuurlijk lastige, kwade elementen onder. Maar de verantwoordelijkheid rust grootendeels op de wijzere overheden die hen te beheeren en te leiden hebben.
- 1335 Als men een kind aanvankelijk te toegeevend behandelt, dan is men heel spoedig gedwongen tot veel te kras optreden, dat bij taktvolle aandacht, bij consequente strengheid niet noodig ware geweest.
- Is hier niet iets dergelijks gebeurd? Die vraag moet zonder omweegen worden gesteld, Meen[t] de heer Van Eeden.
- 1340
- Wat ik gezien heb, was geen toonbeeld van goede organisatie. Bij het bezoek der verwanten zag men dringende, hartstochtelijk gesticuleerende massa, met tallooze vergrijpen teegen reegel en orde. De taak der wachten veel te zwaar, en onvoldoende uitgevoerd. Als de zaak niet krachtig wordt aangevat en grondig verbeterd, dan
- 1345 blijft het niet bij dit eerste treurige incident.
- Ieder moet erkennen dat moeilijkheeden enorm zijn. Er moet werk gevonden worden, beezigheid voor die duizenden – en teevens moet de gelegenheid tot ontvluchten worden teengegaan. Want het is zeeker dat de meesten nog op niets anders zinnen, dan op wegloopen.
- 1350 Dat is een geweldige opgave. Maar toch moet het gebeuren en onze regeering heeft genoeg blijken gegeeven van energie en beleid om ook hierin op haar te vertrouwen. Al die mannen hanteeren de spade. Zou het niet mogelijk zijn hen iets beeters met de spade te laten verrichten dan loopgraven maken?
- Men zegt, dat ze niet willen. Zou men dan de goed willenden niet zeekere voorrechten kunnen geeven – zoodat de anderen volgen? De kans op ontvluchten wordt grooter. Maar kan men hen niet bedwingen door de weetenschap dat op den vluchteling zal geschooten worden? Dan kan er geen grond meer zijn voor droevige ergernis – zooals na 't gebeurde in Zeist.
- 1355 Maar laat men die menschen behandelen met psychologisch inzicht en niet meer van hen verwachten dan wat hun natuur meebrengt.
- 1360

Krijgsraadzaken.

- De krijgsraad te Arnhem heeft uitspraak gedaan in de zaak van drie milicien-soldaten te Utrecht, die tijdens een nachtelijke oefening weigerden de order van een luitenant om te gaan liggen te gehoorzamen en na te komen, terwijl één hunner bovendien een sergeant, die hem in arrest wilde stellen, gedreigd heeft in de sloot te slaan.
- 1365 Laatstgenoemde beklagde werd veroordeeld tot 4 maanden militaire gevangenisstraf, 2 maanden militaire detentie, met ontzegging om te dienen gedurende 6 jaren, de beide andere beklagden werden ieder tot 3 maanden militaire gevangenisstraf veroordeeld.
- 1370 Twee soldaten der landweer, die op 26 October j.l. 25 zakken tarwemeel hebben vervoerd uit de Stelling Amsterdam, terwijl de commandant dier Stelling den uitvoer van tarwemeel had verboden, werden ieder veroordeeld tot 14 dagen gevangenisstraf, terwijl het in beslag genomen tarwemeel werd verbeurd verklaard. Een kanonnier der landweer-artillerie die een dag later met verlof ging dan was vastgesteld en die
- 1375 vergeten had zijn vrijbiljet in overeenstemming daarmede te laten brengen en den datum van heen- en terugreis zelf veranderde, werd veroordeeld tot 2 maanden gevangenisstraf.

INGEZONDEN STUKKEN.

- 1380 **Deserteur.**
Aan de Redactie!
- In uw avondblad van 11 dezer komt een ingezonden stukje voor van B. A. S., waarin de inzender zijne afkeuring uitdrukt over het medelijden van een IJzendijker met een Duitsch soldaat, die „over de grenzen is gekomen“, dus gedeserteerd is.
- 1385 De heer B. A. S. kan maar niet begrijpen, dat men deernis heeft met een man die de

oorlogsellende niet langer kan verdragen, en wetende dat hij de doodstraf heeft verdiend, of liever gezegd, dat de doodstraf op hem zal worden toegepast, toch liever de grenzen overtrekt dan zich langer in dien poel van ellende te bewegen.

1390 Met zoo'n man moet ieder weldenkend mensch medelijden hebben, en wat betreft den trots van vrouw en kinderen op zoo'n man, dit kunnen zij best missen, indien trots door een ander gevoel wordt vervangen.

Zulke gevoelens vernederen ons volk niet, en de heer B. A. S. behoeft, geloof ik, niet bang te zijn, dat deze uiting in ons leger verderfelijker zal werken, daar het wel voor niemand een aanlokkelijk voorbeeld zal zijn, met deernis te worden aangezien.

1395 U dankend voor de plaatsing,
Hoogachtend,
J. A. LUYSTERBURG.

Tinprijzen.

1400 *Aan de Redactie!*

Beleefd verzoek ik u plaatsing voor het volgende:

Sedert door de Nederlandsche Handel-Maatschappij geene veilingen van Banka-tin meer gehouden worden, werd door genoemde instelling Bankatin ter beschikking gesteld van heeren handelaren tegen den prijs van f95 per 50 K.G., onder de uitdrukkelijke

1405 voorwaarde, dat dit tin alleen gebezigd zou worden voor binnenlandsche consumptie. Inmiddels is deze maatregel herroepen en wordt nu uitsluitend tin ter beschikking gesteld van binnenlandsche verbruikers, en wel tegen den prijs van f140 per 50 K.G.

Indien ik hier tegenover stel de marktwaarde van Standard tin, dan kom ik tot de conclusie, dat de Nederlandsche consument voor dit artikel f52 per 50 K.G. meer moet

1410 betalen dan zijn Engelsche collega. Immers de markt van Standard tin te Londen. noteerde den 10en December £146.5/- per ton, uitkomende op circa f88 per 50 K.G. Het is van algemeene bekendheid, dat van overheidswege in den loop der maand Augustus

1415 verschillende maatregelen zijn genomen tegen prijsopdrijving en nu wordt hier toch op zijn minst genomen door autoriteiten een insequentie begaan. De metaalindustrie hier te lande beleeft mijns inziens toch reeds geen rooskleurigen tijd, en dezer

dagen kwam mij een geval ter oore, waarin een fabrikant, die reeds een gedeelte van zijn bedrijf had moeten sluiten wegens gebrek aan koper, nu ook genoodzaakt werd zijn

1420 fabriek geheel stop te zetten, daar hij voor zijn fabricaat den prijs van Bankatin zooals die op het oogenblik door de N. H. M. in overleg met de regeering, werd vastgesteld, niet kon besteden. Er is echter meer; waarom zijn door de N. H. M.

heeren handelaren uitgeschakeld? Men antwoordde mij: omdat misbruik gemaakt werd van de bereidwilligheid der N. H. M. het binnenlandsche verbruik te steunen. Dat is toch zeker niet geschied door handelaars, die het Bankatin uit de eerste hand ontvingen,

1425 waaruit bleek, dat het tin uitsluitend voor binnenlandsche consumptie gebruik zou worden, dit metaal koopen. Indien het tin na in de tweede of derde hand gekomen te zijn toch wellicht werd geëxporteerd, dan is dat toch zeker niet geschied met

medeweten van eerste-hands kooplieden. Ik geef toe dat de omstandigheid, waarin de regeering in dit geval verkeert, zeer moeilijk is, want alhoewel ik voor de juistheid

1430 van mijn vermoeden niet durf in te taan, dan is mijns inziens de meest voor de hand liggende lezing de volgende:

De voorraad Bankatin bij de N. H. M. was einde November 118,328 blok, elk blok wegende circa 35 K.G. Dat men bij eenen dergelijken voorraad niet over wil gaan tot

1435 een direct uitvoerverbod, waarmede men zich de Duitsche autoriteiten op den hals zou halen, ligt voor de hand. Levert men daarentegen officieel tin aan Duitschland, dan riskeert men wederom, dat de booten, die dit metaal uit Indië aanbrengen, door

Engelsche schepen worden aangehouden; doch was er werkelijk door in gemeen overleg te handelen wel een modus te vinden geweest. Waarom voorziet de N. H. M. niet elk blok van een speciaal merk, waarbij dan iedere eerste hands koper zijn eigen merk

1440 ontvangt?
Of indien dit te veel moeilijkheden met zich brengt, waarom dan geen certificaten van herkomst voorgeschreven? De weg, dien de N. H. M. bewandelt, komt mij niet voor de

juiste te zijn: immers de kleinste hoeveelheid, die nu door de N. H. M. ter beschikking van verbruikers wordt gesteld, is toch zeker niet geringer dan één blok

1445 tegelijk. En nu nog daar gelaten de vele moeite, die een dergelijke verkoop met zich brengt, vraag ik mij af: hoe moeten kleinere consumenten geholpen worden, die geen geheel blok kunnen betalen. Ik doel hiermede op loodgieters, wier zaken van kleineren

omvang zijn; zoo ook koperslagers en blikslagers, die dit artikel kilo's gewijze of per half blok koopen, en de huisindustrie, die dit metaal in nog kleinere

1450 hoeveelheden koopt voor het maken van klein speelgoed. Overigens ben ik nog zoo vrij u te doen opmerken, dat dit schrijven mij niet door eigenbelang wordt ingegeven, want

sedert de maatregel der N. H. M., waarbij tin uitsluitend ter beschikking gehouden wordt van consumenten, slaagde ik erin grootere hoeveelheden tinlegeringen in Engeland te koopen, die ik mij voorstel, juist door den hoogen prijs door genoemde maatschappij vastgesteld, met een zoet winstje in Nederland te detailleeren. De bewijzen hiervan houd ik ter uwer beschikking. Mijn schrijven wordt alleen ingegeven door de overtuiging een Nederlandsch belang te dienen. U dankzeggend voor de verleende plaatsruimte, teeken ik, hoogachtend,
1460 HANDELAAR.

Amsterdam en de oorlog.

Belgische vluchtelingen.

Naar Londen zijn vertrokken 21 Belgische vluchtelingen, terwijl er heden 77 naar Antwerpen gaan.
1465 In de afgelopen week zijn vertrokken: naar het binnenland 13, naar het kamp te Nunspeet 51, naar Londen 129 en naar Antwerpen 309, totaal 502 vluchtelingen.

BEURS EN NIJVERHEID.

1470 **Heropening der Amsterdamsche Beurs.**

Het „Fin. Weekbl. v. d. Fondsenhandel" schrijft:
„Indien te 's-Gravenhage met bekwamen spoed wordt gearbeid — hetgeen in een zóó gewichtige aangelegenheid als het ontsluiten der beurs mag worden verwacht — zoo kunnen binnenkort de besluiten worden tegemoet gezien, welke aan de beursheropening moeten voorafgaan, te weten: het Koninklijk besluit (art. 10) waarbij de artikelen 4 en 5 der Beurswet worden verklaard in werking te treden en de ministerieele vaststelling der eerste suppletie en executie-koersen. Zijn wij welingelicht, dan zullen de eerste minstens-koersen nagenoeg met die van 28 Juli l.l. overeenstemmen." „De bedoeling is om — ongeacht het te leurstellende resultaat van de rondvraag (naar wij vernemen zijn er eenige honderden (anonieme) formulieren in geleverd, waarvan de overgrote meerderheid van onmacht tot verder suppleeren getuigt. Men vraagt zich echter af, of het resultaat niet geheel anders ware uitgevallen, indien de formulieren hadden moeten worden ondertekend) — de blokkade — misschien met een enkele wijziging, bijv. op het punt der te hooge minimumrente — bij speciaal reglement in de artt. 4 en 5 der Beurswet in te lasschen in dier voege, dat aan een elk de keuze wordt gelaten tusschen 20% surplus met 6 (of 12) maanden uitstel en 10% surplus met geleidelijke suppletie volgens de Beurswet. De vierde Januari wordt genoemd als de dag, waarop — onverhoopte gebeurtenissen voorbehouden — de poorten der effectenbeurs wederom zullen worden opengeworpen."
1480
1485
1490

De financieele en economische toestand in Oostenrijk-Hongarije.

Ons werd ter inzage verstrekt een exposé dat door den oud-ministor Wirkl. Geh. Rat Szterényi, lid van het Oostenrijksche Huis van Afgevaardigden, is opgemaakt in zake den financieelen en economischen toestand in de Habsburgsche monarchie. Wij ontleenen aan dit document de volgende gegevens:
1495 Vóór het uitbreken van dien oorlog bedroeg de metaalvoorraad van de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank Kr. 1600 millioen en was zij op grond van het bank-octrooi, hetwelk voorschrijft dat 40% metaalreserve moet worden gehouden, gerechtigd om nog Kr. 1800 millioen bankpapier uit te geven. Voorts beschikte de regeering over kasmiddelen ten bedrage van Kr. 1000 millioen. De oorlogskosten bedroegen in de eerste drie maanden ca. Kr. 2000 millioen, en namen dus nog niet eens de bovengenoemde middelen in beslag. Indien het dekkingspercentage verlaagd werd tot 33%, wat blijkens de ondervinding die in Duitschland is opgedaan zonder bezwaar mogelijk zou zijn, dan kon nog een verder bedrag van Kr. 1000 millioen aan bankpapier worden uitgegeven. De oorlogskosten bedragen thans ca. Kr. 600 millioen per maand. Indien de oorlog een vol jaar duurt, moet dus behalve de middelen die voor de eerste drie maanden aanwezig waren, nog in Kr. 5400 millioen worden voorzien. De belastingen brengen in de monarchie jaarlijks Kr. 5 milliard op, dat is per hoofd der bevolking Kr. 50 tegen 70 in Duitschland, 80 in Engeland en 90 in Frankrijk. Men zou dus zoo noodig de belastingen wel wat kunnen verhoogen. Vijf Kronen per hoofd zou reeds de rente dekken van een leening van Kr. 5 milliard.
1500 Het vermogen in Oostenrijk wordt op Kr. 85 milliard geschat. In Hongarije op Kr. 42 milliard, totaal derhalve Kr. 127 milliard, buiten Bosnië en Herzegowina. Volgens andere schattingen komt men op Kr. 180 milliard. Het stijgt jaarlijks met Kr. 2 milliard. De inlagen bij banken en spaarbanken bedragen totaal Kr. 18 milliard. Dit verklaart dat in een week tijds oorlogsleeningen tot een totaal bedrag van Kr. 2½ milliard geplaatst konden worden en dit vermogen kan ook eventueel als basis dienen
1515

voor een oorlogsheffing in eens, ter bekostiging der krijgsuitgaven.
De oogst is dit jaar kleiner uitgevallen dan verleden jaar. In verband met de hoogere
1520 prijzen heeft hij echter Kr. 1.20 milliard méér opgebracht. Ook hebben de boeren
honderden millioenen kronen ontvangen wegens requisitie van paarden en vee. Ook
hieruit blijkt, dat van financieele uitputting nog geen sprake kan zijn. Eveneens
blijkt dit uit het feit, dat voor ondersteuningsgelden etc. reeds 50 a 60 millioen
1525 kronen bijeen is gebracht.
De banken en spaarbanken beschikken te zamen over Kr. 4.80 milliard eigen kapitaal en
reserves, waarvan eventueel een deel ter beschikking van den staat kan worden
gesteld. De te Weenen en Budapest gonoteerde fondsen vertegenwoordigden in 1912 een
waarde van Kr. 50 milliard. De wisselportefeuille en de belemingen der
1530 circulatiebank waren aan het einde van 1912 Kr. 1.70 milliard. In het chequeverkeer
van de Postspaarbank werd in 1912 een omzet bereikt van 43 milliard kronen. Wel
lijden thans vele takken van industrie, doch andere, nl. die welke voor het leger
verken, verheugen zich in grooten bloei. Het eindresultaat voor de geheele industrie
zal dus waarschijnlijk niet slechter zijn dan in de beide laatste jaren, alleen
anders zijn verdeeld. Er zijn nog voldoende grondstoffen om de industrieele
1535 bedrijvigheid, zij het ook op meer beperkte schaal, voort te zetten. Aan textielwaren
werd vóór den oorlog uit Engeland en Frankrijk voor meer dan Kr. 300 millioen per
jaar ingevoerd, aan machines, ijzerwaren en leder uit Engeland voor bijna Kr. 100
millioen. Deze artikelen zullen thans óf door het binnenland en Duitschland worden
geleverd, óf wel men zal zich or zonder behelpen. Daarentegen zal de export veel
1540 minder lijden, behalve wat suiker betreft, die naar Engeland en Britsch-Indië werd
geëxporteerd, immers blijft het afzetgebied naar den Balkan (behalve Servië) en naar
Duitschland open. Laatstgenoemd land betrok uit Oostenrijk-Hongarije per jaar Kr. 1.1
milliard, d. i. 47% van Oostenrijks export.
De werkloosheid is thans niet grooter dan verleden jaar in dezen tijd.
1545 Wat de voorziening met levensmiddelen betreft, bedroeg de gemiddelde tarwe- en
roggeoogst in Oostenrijk-Hongarije in de laatste jaren 105 millioen Doppelzentner. In
1914 bleef hij 8 millioen Dzt. beneden dit cijfer. Met inbegrip van oude voorraden is
100 millioen Dtz. beschikbaar. Benoodigd is per jaar 2 Dpz. per hoofd der bevolking
of voor een geheel jaar 106 millioen Dpz. Er is dus voor een vol jaar eenig tekort.
1550 Daarentegen is er een groot overschot van gerst en mais en een record-oogst van
aardappelen. Sinds 1 November mag brood alleen worden gebakken met bijmenging van 30%
gersten, maïs of aardappelmeel. Op die wijze zal men dus het jaar kunnen rondkomen.
Er kan niet worden ontkend, dat de tarweprijs buitengewoon is gestegen, nl. tot boven
Kr. 40 per Dpz., d.i. meer dan 8 Kr. hooger dan wat in Duitschland in doorsnede als
1555 maximum is te beschouwen, doch dit is te wijten aan het treuzelen met de vaststelling
van maximumprijzen en aan de late afschaffing der invoerrechten, waardoor niet tijdig
genoeg uit Rumenië kon worden geïmporteerd. Thans is dar de uitvoer verboden. Er zal
echter nu brood genoeg zijn, zij het ook tegen hooger prijzen. Wat vleesch betreft,
beschikt de monarchie over een groot overschot en de prijzen zijn normaal. Boonen en
1560 erwten zijn zoo overvloedig, dat een belangrijk bedrag voor export beschikbaar kon
worden gelaten. Hetzelfde geldt voor eieren, waarvoor het uitvoerverbod reeds kon
worden opgeheven. Ook suiker is overvloedig. Aan koffie zal waarschijnlijk geen
gebrek komen.
De steenkolenproductie der monarchie bedraagt jaarlijks 530.50 millioen Dpz.
1565 Bovendien wordt steenkool uit Duitschland en Engeland ingevoerd, en wel uit
laatstgenoemd land speciaal voor de scheepvaart zoodat men dezen aanvoer gedurende
den oorlog kan missen. De enkele industrieele bedrijven, die in Triest en Fiume
Engelsche kolen noodig hebben, zijn tot stilstand gedoemd. De steenkoolproductie in
Oostenrijk zal 20 à 30% lager zijn. De industrieele behoeften dalen echter in
1570 dezelfde mate, zoodat men ook op dit gebied ongeveer zal toekomen.

Buitenlandsche Telegrammen.

De Engelsche Postmaster-General deelt mede, dat aan het gebruik van codes voor
buitenlandsche telegrammen een verdere uitbreiding is gegeven. Van 14 December af
1575 mogen ook nog gebruikt worden: de Bentley-code (behalve het mijn-supplement),
Broomhall's Imperialcode (behalve de rubber-editie) en Meyer's Atlantic Katoen-code,
negen-en-dertigste uitgaaf. Het gebruik is aan de volgende voorschriften onderhevig.
De codes worden op het oogenblik alleen toegelaten voor telegrammen tusschen Groot-
Britannië en Britsche bezittingen en geallieerde of neutrale landen buiten Europa en
1580 omgekeerd. In eenige landen buiten Europa zijn codetelegrammen thans nog verboden,
zoodat codetelegrammen niet verzonden kunnen worden naar Argentinië, Uruguay,
Brazilië, Deensche, Fransche, Nederlandsche of Italiaansche bezittingen.
Telegrammen volgens een particuliere code of een niet-erkende code worden niet

doorgelaten.

- 1585 Het verdient aanbeveling tegelijkertijd eene vertaling der telegrammen in te leveren. Het is niet geoorloofd woorden van meer dan één code in hetzelfde telegram aan te wenden. Voor elk code-telegram wordt 6 d. extra geheven.